

הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן, שנה א, תשע"א **עם פתרון**

מבחן בדיני נזיקין – מס' קורס 99110 – מועד א

המרצה: ד"ר בני שמואלי; המתרגל: עדן כהן

הנחיות:

1. משך הבחינה: שלוש שעות.
2. כל חומר עזר אסור בשימוש. קובץ חקיקה וסילבוס מעודכן מצורפים לטופס זה.
3. חשוב מאוד: קראו היטב כל שאלה על כל חלקיה בטרם התחלתם לענות עליה.
4. יש לענות על השאלות על גבי טופס זה, לנמק (גם כשלא כתוב במפורש לעשות כן), להניח הנחות חילופיות ולהשתמש באסמכתאות במקום שהדבר נדרש. יש להקפיד לא לחרוג מהשורות המסומנות לכל תשובה ולא להוסיף שורות-ביניים. כל חריגה לא תיבדק. מובן שאין חובה לנצל את כל השורות בכל שאלה.
5. כאשר שאלת משנה כוללת כמה חלקים, יש לענות על כל חלק בנפרד.
6. סך כל הנקודות המצטברות של השאלות עולה על 100, כדי לשמש מעין "מגן". מובן שלא ניתן לקבל בקורס יותר מ-100.

בהצלחה!

שאלה מס' 1 (56 נקודות)

לפניכם חלקים נבחרים מתוך הצעת חוק פיצוי לפגועים מלידתם, התש"ע-2010. מטרת הצעת החוק היא פיצוי לנפגעים נזקי גוף בלידתם. הרקע להצעת החוק, כאמור בדברי ההסבר שלה, הינו החשש להרס שירות חיוני לציבור הרחב. במצב הקיים של ריבוי תביעות בגין רשלנות רפואית נוצר מצב שבו רופאים מאיימים להפסיק לתת ייעוץ בהיריון. הרפואה הופכת למתגוננת והסבל הוא של הנשים ההרות. נערכות עשרות אלפי בדיקות מיותרות, המלצות מיותרות לדיקורי מי שפיר ואף הפסקות היריון שלא מוצדקות ושלא לצורך. בנוסף, נגרם אי צדק חברתי בין המשפחות והילדים הסובלים, בין השאר, בשל העובדה שהמשפטים אורכים זמן רב ורק משפחות בעלות אמצעים מסוגלות לעמוד בתהליך הארוך. הערכת הנזק נעשית על פי אורך חייו הממוצע של הנכה ובשל השונות הגבוהה חלק מהמשפחות מקבלות כסף רב ואחרות מקבלות מעט מדי.

קראו נא היטב את הצעת החוק וענו על השאלות אחריה.

הצעת חוק פיצוי לפגועים מלידתם, התש"ע-2010

הגדרות	(1)	בחוק זה –
		"זכאי" – תושב ישראל כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי שזכאי לפיצוי לפי חוק זה;
		"טיפול רפואי" – כהגדרתו בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996;
		"נזק" – מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי, שמקורו בתסמונת בת פיצוי לפי חוק זה;
		"צוות רפואי" – רופא, אחות או כל בעל תפקיד או נותן שירות אשר היה לו חלק במתן הטיפול או השירות;
		"תסמונת בת פיצוי" – תסמונת או פגם מולד, המופיעה על רקע תורשתי או עקב פגיעה סביבתית, בין אם התגלתה לפני לידתו או אחרי לידתו;
		"השר" – שר הבריאות.
זכאות לפיצוי	2.	מי שנגרם לו נזק במוסד רפואי, זכאי לפיצוי בכפוף להוראות חוק זה.
אחריות מוחלטת	3.	האחריות לפי חוק זה הינה מוחלטת ומלאה ואין זה משנה אם היה או לא היה אשם מצד הצוות הרפואי במוסד הרפואי, או אם היה או לא היה אשם תורם של אחרים לנזק.
ייחוד העילה	4.	(א) מי שיש לו עילת תביעה לפי חוק זה, יתבע לפי חוק זה בלבד ולא תהא לו עילת תביעה לפי דין אחר.

- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), נגרם לאדם נזק במכוון, לא יהיה זכאי לפיצויים לפי חוק זה.
5. (א) מי שנגרם לו נזק לפי חוק זה, רשאי להגיש, בעצמו או באמצעות אפוטרופסו (להלן – מבקש) תביעה לפיצוי למשרד הבריאות.
- ...
7. (א) הוועדה תקבע את זכאותו של מבקש בהתקיים שניים מאלה –
- (1) למבקש נגרם נזק;
- (2) הנזק נגרם במהלך טיפול רפואי במוסד רפואי שניתן על ידי צוות רפואי;
- (3) ניתן היה למנוע את הנזק בין אם על ידי מתן טיפול מתאים או על ידי מסירת מידע שהיה מביא לאי לידתו של המבקש וכל זאת במסגרת הידע הרפואי שהיה קיים בזמן התהוות הגורמים לנזק על ידי בדיקה שניתן היה באותו זמן לבצעה בישראל.
- (ב) החליטה הוועדה על זכאותו של המבקש לפי סעיף קטן (א), תקבע את אחוזי הנכות, הצרכים המיוחדים הקשורים במצבו ואת גובה הפיצוי; החלטת הוועדה תהיה מנומקת בכתב.
- ...
8. (א) הוועדה תקבע את הפיצוי בהתחשב בכל אלה:
- (1) טיפול ושיקום, לרבות מכשירי עזר;
- (2) תרופות, מזון מיוחד וטיפולים רפואיים או פארא-רפואיים שאינם כלולים בחוק ביטוח בריאות ממלכתי ושהזכאי זקוק להם לצורך תפקודו היומיומי;
- (3) טיפול סיעודי או טיפול אחר לרבות עזרה מיוחדת;
- (4) שינויים נדרשים במקום מגוריו ובמקום עבודתו של הזכאי;
- (5) אבדן הכנסה;
- (6) תשלום חד פעמי עבור פיצוי נזק, שאינו עולה על 250,000 שקלים חדשים; סכום הפיצוי המרבי יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן מיום תחילת חוק זה או מיום הגדלת הסכום לפי סעיף קטן (ג).
- ...
- (ג) שר המשפטים, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי להגדיל את סכום הפיצוי הנקוב בסעיף קטן (א)(8).
16. מוקמת בזה קרן לפיצוי פגועים מלידתם (להלן – הקרן).
17. הקרן תהא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית...
18. (א) תשלומים לפי חוק זה ישולמו באמצעות הקרן; משרד הבריאות יעביר לקרן את החלטות הוועדה הרפואית או הוועדה הרפואית לעררים לצורך ביצוע התשלומים באופן שייקבע על ידי השר. ...

(א) כיצד תשנה הצעת החוק, אם תתקבל, את המצב החוקי במדינת ישראל לעניין פגיעות רפואיות ומבחינת משטרי אחריות? (12 נקודות)

המצב הקיים: משטר של רשלנות. ההורים לילדים אשר נולדים עם פגם גנטי מגישים תביעות אזרחיות נגד רופאים/קופות חולים/משרד הבריאות ונדרשים להוכיח פגם בטיפול או מחדל בניהול ובמעקב הרפואי בזמן ההיריון. התהליך שעוברים ההורים הינו ארוך וקשה נפשית למשפחה כולה. גם הרופאים סובלים מן ההליכים הללו. הרפואה מתגוננת (ראו בהשוואה – עובדי ציבור – פס"ד גורדון).

הצעת החוק קובעת אחריות מוחלטת – פיצוי אוטומטי לכל משפחה שנולד לה ילד עם מום מולד או גנטי שגורם לנכות קשה מבלי שיהיה צורך להוכיח פגם או מחדל של רופא. בכך מונעת ההצעה מהמשפחה את התהליך הנפשי הקשה שבהוכחה. לא ניתן יהיה לתבוע פיצוי מעבר לכך גם אם הייתה רשלנות רפואית, שכן ישנו סעיף של ייחוד עילה שעליו מתגברת רק פעולה מכוונת. התשלום לנפגע יהיה בהתאם לגובה הנזק. ניתן להגביל את התשלום המקסימאלי – התשלום יינתן כל שנה כל עוד הנפגע חי. יש הגבלה על ראשי הנזק, מה שלא קיים כיום בתביעות השונות ברשלנות רפואית.

(ב) האם הצעת החוק עולה בקנה אחד עם מטרות דיני הנזיקין, כשלעצמה ולעומת המצב הקיים כיום טרם ההצעה? (16 נקודות)

פיצוי: נגרם נזק לתובעים ועל כן יש לפצותם - הצעת החוק עונה על מטרה זו ככל שמפצה באופן אוטומטי את הניזוקים. ייתכן שיהיו הרבה יותר מקרים של פיצוי לעומת המצב הקיים בו יש קושי בהוכחת תביעות מסוימות של רשלנות רפואית. במילים אחרות, אם ניתן יהיה לתבוע מבלי צורך להוכיח רשלנות, יותר ניזוקים יקבלו פיצוי. מצד שני, הפיצוי מוגבל, ויש לו תקרה, ויש גם ייחוד עילה – כלומר לא ניתן לתבוע יותר מכך אף אם ניתן להוכיח שהנזק גבוה יותר.

צדק מתקן: הפיצוי הקיים מתקן את הנזק ומשיב את המצב לקדמותו ככל הניתן, במצב בו כמובן לא ניתן גופנית לעשות כן. עם זאת, הצדק המתקן דורש התמלאות שלושה יסודות: המזיק משלם, הניזוק מקבל, וכל סכום הנזק משולם. היסוד הראשון לא מתמלא כאן – אולי בעקיפין, ויש החמצה מסוימת של עקרון חינוכי וגמול למזיק, שדווקא הוא ישלם. האפשרות להטיל סנקציות על המזיק בהליכים אחרים – משמעתיים או פליליים, מעמעמת זאת אך רק במידה מסוימת בלבד. לגבי היסוד האחרון – לפחות לחלק מהניזוקים לא יתקיים במלואו, שכן גם אם יוכיחו נזק גבוה יותר, לא יוכלו לקבל פיצוי מעבר למה שההצעה מאפשרת. אם במצב כזה יתקבל פיצוי גם למי שהנזק לא נגרם כלפיו באשם (וכך קורה במשטר של אחריות מוחלטת), אזי פיצוי שאינו נשען על אשם אינו עולה בקנה אחד עם גישות קלאסיות לצדק מתקן.

צדק מחלק: הנתבעים הם גופים חזקים לעומת התובעים - מתקיים. משרד הבריאות הינו גוף חזק לעומת המשפחה הניזוקה. חלקם בעוגה של הניזוקים מרשלנות רפואית יגדל, וייתכן שיגדל הרבה יותר לעומת המצב הקיים בו יש קושי בהוכחת תביעות מסוימות של רשלנות רפואית. במילים אחרות, אם ניתן יהיה לתבוע מבלי צורך להוכיח רשלנות, יותר ניזוקים יקבלו פיצוי וכוחם יגדל. מצד שני, חלק מהניזוקים יקבלו פחות פיצוי מאשר בתביעות בגין רשלנות, עקב התקרה, לפיכך התשובה כאן אינה חד משמעית. כמו כן, אם המדינה מפצה, ייתכן שהנזקים שעליהם יתקבל כעת פיצוי יתפזר על כתפי החולים ועלות הביטוח הרפואי תגדל, מה שלא יעלה בקנה אחד עם צדק מחלק.

הרתעה: יש להרתיע רופאים מפני זלזול והקלת ראש בתסמינים שונים בהריון ולהתייחס אליהם בכובד ראש וברצינות הראויה והנדרשת, המתבטאים בענייננו בבדיקה קצרה והתעלמות חוזרת ונשנית מבדיקה מעמיקה של הסימנים העלולים להוביל לתסמונת. נראה שמתן פיצוי אוטומטי למשפחות לא תרתיע את הרופאים ממתן פיצוי. אף על פי כן, העובדה שמשרד הבריאות ומערכת הרישוי של ההסתדרות הרפואית תשלול רישיונם של רופאים, במקרה של רשלנות רפואית, תרתיע את הרופאים המטפלים ובכך מטרה זו מתקיימת, אולם מחוץ לדיני הנזיקין ולא כל כך באמצעותם.

(ג) בהנחה שהצעת החוק תעבור: שני חולים שניזוקו בגופם מתדפקים על דלת משרדך ומבקשים ייעוץ. שרה, נערה צעירה, שנפגעה בלידתה מכך שהמיילדת משכה אותה בחוזקה וכך נגרם לה שיתוק, מעוניינת לתבוע גם על פי חוק זה וגם על פי חיקוקים אחרים, בגין נזקי גופה. מאיר, שטוען שד"ר יקותיאלי עזב את הניתוח שלו באמצע ותרם תרומה מכרעת לנזקו, וזאת בכוונה תחילה שכן היה צריך לתפוס טיסה לכנס בארה"ב, מעוניין לתבוע גם על פי חוק זה וגם על פי חיקוקים אחרים בגין נזקי גופו, בטענה שמעשיו של ד"ר יקותיאלי חמורים ולו היה יודע על כוונתו זו לא היה מסכים שיבצע בו ניתוח. כיצד, אם בכלל, יוכלו כל אחד מהם לעשות זאת? פרטו בקצרה את יסודות העוולות, טענות הגנה אפשריות ואת סיכויי התביעה (22 נקודות)

שרה לא תוכל לעשות זאת כלל, בהתאם לסעיף 4(א) להצעת החוק – יש כאן ייחוד עילה, אלא אם כן הפעולה הייתה מכוונת. אין כל עדות לכך שהפעולה הייתה מכוונת, שהלידה הייתה מוחץ לבית החולים וכו', ולכן דומה ששרה נכנסת בגדר החוק ויכולה בפשטות לתבוע לפיו. התביעה היא עצמאית מכוח החוק (לא בהפרת חובה חקוקה שלו – שזה משטר של רשלנות ואשם!), לפי משטר אחריות מוחלטת שבו, ולא תתכן תביעה בעוולות אחרות.

לפי סי' 4(ב) להצעת החוק, מי שנגרם לו נזק מכוון, לא יוכל לתבוע לפי חוק זה, אם יתקבל. יש לדון בשאלה אם יציאת הרופא מהניתוח היא מעשה מכוון. דומה שכן. ניתן להעלות סברה שרק אם התכוון ממש לפגוע בחולה, אם כי כוונה לצאת מהניתוח די שקולה לפגיעה מכוונת בחולה. לפיכך, מאיר יוכל:

לתבוע ברשלנות רפואית בהתאם לעוולות הקיימות, לפי משטר אחריות של רשלנות:

רשלנות רפואית לפי ס' 35-36 לפקודת הנוזיקין. בפס"ד אמין נקבע שהתרשלנות חלה גם במעשה מכוון, ולכן ניתן לפנות לעוולה זו. חובת זהירות מושגית קיימת ביחסים בין חולה לרופא הן מכוח המבחן החוזי והן מכוח חובת הרופא לרפא. קיימת צפיות טכנית ונורמטיבית לקיומו של נזק גוף מטיפול רפואי או מהיעדר טיפול נאות כזה. החובה הקונקרטי קיימת כאן – רופא צריך להישאר בניתוח של הפציינט בכל מקרה, ואם לא עשה כן קיימת צפיות טכנית ונורמטיבית שיקרה נזק או יוחמר נזק לפציינט. הפרת החובה לפי מבחן לרנד הנד – נראה שאיחור הטיסה ועליה על טיסה עוקבת או אף החמצת הכנס אינם שקולים לנזק גוף לפציינט, כך שהוצאות המניעה נמוכות מתוחלת הנזק ולא ננקטו. הנזק – נתון שארע נזק גוף. קשר סיבתי עובדתי לפי מבחן האלמלא – יש להוכיח שאם היה נשאר, יש סיכוי של מעל ל-50% שהנזק לא היה קורה או מוחמר. ניתן להתווכח אם יסוד זה מתמלא. קשר סיבתי משפטי לפי מבחן הצפיות – יש להוכיח שבמצב של הפרת חובת זהירות בכך שרופא יוצא מניתוח באמצעו ישנה צפיות לגרימת נזק מסוג זה שארע למאיר. נראה שישוד זה מתמלא.

הפרת חובה חקוקה מכוח חוק זכויות החולה (ס' 5), המדבר בכלליות על טיפול נאות, או סעיפים אחרים לפי הרלוונטיות שלהם; ס' 13 לגבי ההסכמה מדעת – מאיר יטען שלא היה מסכים לעבור את הניתוח לו ידע שהרופא יעזוב באמצעו ויגביר את סיכונו להינזק באופן משמעותי, והרופא לא הזכיר לו את כוונתו זו. הקשר הסיבתי העובדתי מתקיים שכן אילו היה יודע על כוונה זו לא היה מסכים לעבור את הניתוח ולא היה ניזוק). יש לבחון אם הפרת חובה חקוקה חלה במעשה מכוון. ייתכן מאוד שכן, בהיקש אולי לרשלנות ולפס"ד אמין.

תקיפה רפואית, ס' 23 לפקודת הנוזיקין, אם מעורבת כאן שאלה של אי הסכמה מדעת או הסכמה לא מלאה, ראו דיון באשר להפרת חובה חקוקה, ובהתחשב בדעת היחיד של השופטת ביניש בפס"ד דעקה שלפיה תביעה בתקיפה נגד צוות רפואי אפשרית רק בהתקיים שלושה מקרים חריגים. יובהר שמדובר בדעת יחיד ולא בדעה המקובלת – היה צורך לדון בכך אך לא במקום הדעה המקובלת. תקיפה חלה גם במעשה מכוון – "במתכוון" הוא אחד מיסודות העוולה (אם כי בספרות הובהר, כפי שנאמר בכיתה, שמדובר בכוונה להתנהגות ולא לתוצאה).

ד) האם הצעת החוק עולה בקנה אחד עם גישתו של ג'ורג' פלטשר? (6 נקודות)

תקבלנה תשובות שונות הגיוניות. נראה שהצעת החוק עולה בקנה אחד עם גישתו של פלטשר, שכן הרופאים, הם אלו שמסכנים את העוברים ולא להפך, כך שמדובר בסיכון חד צדדי שאינו הדדי שהתממש, המחייב פיצוי מצד מי שמסכן – הרופאים. מצד שני, אין תהליך של בירור שלפיו הסיכון התממש בגלל הרופא.

שאלה מס' 2 (15 נקודות)

אלון נפטר בגיל 5.5 לאחר שבבדיקת האולטרסאונד שעברה אמו, לא אבחנו אצלו מחלה גנטית המביאה למומים קשים ולקיצור רציני של תוחלת החיים (החולים במחלה זו בדרך כלל אינם חיים מעבר לגיל 10). עזבונו של אלון תובע בגין הולדה בעוולה ודורש גם פיצוי בגין אובדן ההשתכרות בשנים האבודות וכן פיצוי בגין קיצור תוחלת החיים.

לאור פס"ד זייצוב נ' כץ והמצב המשפטי הקיים בסוגיות העולות במקרה זה, מהם הנימוקים בעד ונגד קבלת התביעה ומהם ראשי הנזק הנתבעים? האם יש שוני לעניין זה בין הגישות השונות שהועלו בפסק הדין?

עילת הולדה בעוולה גוררת פיצוי בגין עצם ההולדה. לכאורה, פיצוי זה יכלול כיום פיצוי בגין אובדן ההשתכרות בשנים האבודות לפי פס"ד אטינגר ולמעשה גם פיצוי גם עבור קיצור תוחלת החיים.

השאלה המשפטית היא אם בעילה נפרדת של הולדה בעוולה, בייחוד כשהילד לא אמור לחיות מעבר לכמה שנים ולא הרופא יצר את המום שלו, יש מקום לתת פיצוי בגין אבדן ההשתכרות בשנים האבודות, שכן ממילא אלון לא היה מגיע לתקופת ההשתכרות הנדרשת בתביעה, שכן תוחלת חייו היא בסביבות 10 שנים בלבד.

הוא הדין גם לגבי קיצור תוחלת החיים – הרופא הרי לא קיצר את תוחלת חייו אלא רק לא מצא את המום. אלון אמור היה לא להיוולד כלל או כן להיוולד אך עם תוחלת חיים קצרה ממילא. מטעם זה, אולי, לעזבונו של אלון מגיע פיצוי רק על עוגמת הנפש שבהולדה בעוולה ולא על ראשי נזק האחרים, שכן תוחלת החיים לא קוצרה עקב ההתרשלנות ושנים אבודות ממילא לא היו.

ייתכן שיש שוני לפי גישת השופט ברק בפס"ד זייצוב, שמשווים את התובע לתינוק ללא מום, ואז יש מקום לתת פיצוי כזה (אולי גם כאן לא – מהנימוקים לעיל), לבין גישתה של השופטת בן פורת, לפיה משווים את התובע לעומת אי החיים, ואז בכל מקרה אין לתת פיצוי כזה. לגישת השופט גולדברג ממילא אין הכרה בהולדה בעוולה ולכן לא שייך לתבוע בגין ראשי נזק האלה (הנגררים מן העילה עצמה).

פיגוע דריסת משאית בדרום תל אביב: הרוג ו-18 פצועים

נהג משאית, תושב כפר קאסם, פתח הבוקר בדהירה לאורך 2 קילומטרים בדרום ת"א, ופגע בכל מה שנקרה בדרכו - מכוניות, אוטובוסים והולכי רגל ■ עוברי אורח לכדו את הנהג, שטוען בחקירה: "התפוצץ לי גלגל"
אתר חדשות ערוץ 2
15/5/11

פיגוע דריסה ביום הנכבה: אדם אחד נהרג ו-18 נוספים נפצעו, רובם באורח קל, מפגיעת משאית שהשתוללה לאורך רחוב חיים בר לב בדרום תל אביב - תוך כדי פגיעה במספר כלי רכב במקום. עוברי אורח הצליחו לעצור את נהג המשאית, תושב כפר קאסם בשנות ה-20 לחייו, והחזיקו אותו עד להגעת המשטרה. החשד: פיגוע על רקע לאומני.

האירוע התרחש הבוקר (א') בסביבות השעה 09:45: נהג המשאית דהר על הכביש לאורך כ-2 קילומטרים, בציר המוביל מצומת מסובים למחלף קיבוץ גלויות, ופגע במשך דקות ארוכות במספר כלי רכב ובהולכי רגל - עד שפגע באוטובוס ואז נעצר. בשלב הזה ניסה הנהג להימלט ברגל מהמקום, אולם הוא נעצר בידי עוברי אורח שלכדו אותו והחזיקו אותו עד להגעת המשטרה. בזירת האירוע נקבע מותו של אדם אחד, ו-18 בני אדם נוספים קיבלו טיפול על ידי כוחות ההצלה שהוזעקו למקום.

בחקירתו הראשונית במשטרה טען הנהג, תושב כפר קאסם בן 22, כי התפוצץ לו אחד הצמיגים במשאית וכי הוא איבד את השליטה על המשאית בה נהג.

נושא זה נמצא בחקירת משטרה.

- לפניכם מס' שאלות. בכל שאלה, דונו בקצרה בתביעות אפשריות של הנפגעים הבאים (אין צורך לדון בראשי נזק):
- נפגעים בגופם: א. הולכי רגל; ב. אנשים שנפגעו בעת היותם ברכבם בזמן נסיעה ג. אנשים שנפגעו בגופם בעת היותם ברכבם עת חנו ב"אדום לבן" ד. אנשים שנפגעו בגופם בעת היותם ברכבם עת חנו ב"כחול לבן" ה. הנהג עצמו שנפצע באירוע.
 - נפגעים ברכושם: א. פגיעה ברכבים; ב. בעל חנות שחלון הראווה שלו התנפץ.

א. טענת הנהג אומתה ואכן התפוצץ לנהג צמיג ולכן הרכב איבד שליטה ופגע בעוברי האורח. (7 נקודות)
במקרה כזה יש לבחון אם מדובר בתאונת דרכים לפי שלבי הבדיקה בפס"ד עוזר. נראה שכן – אם הרכב היה בנסיעה והתפוצץ גלגל, הדבר נמצא בתחום הסיכון של השימוש התעבורתי ברכב, והפגיעות אירעו עקב השימוש ברכב למטרות תחבורה.
הנהג הפוגע עצמו ושאר הנהגים שהיו בנסיעה תובעים על נזקי הגוף את חברות הביטוח שלהם (סעיף 2(א) לחוק). כך גם מי שחנו במקום אסור, לפי החזקה המרבה בסעיף 1.
מי שחנה בכחול לבן וניזוק בגופו בתוך הרכב תובע את חברת הביטוח של הנהג הפוגע, וכך גם הולכי הרגל.
מי שניזוק ברכושו – רכבו ניזוק או חלון הראווה שלו ניזוק – לא יוכל לתבוע ע"פ הפלתי"ד אלא ע"פ פקודת הנזיקין לפי אשם.

ב. טענת העוברים ושבים אומתה והיה מדובר בפיגוע על רקע לאומני. (3 נקודות)
היות ומדובר בפעולת איבה, המקרה יוצא מגדר הפלתי"ד ונדון כולו לפי חוק תגמולים לנפגעי פעולות איבה. יש להניח שהנהג הפוגע לא יוכל לתבוע...

ג. בחקירת המשטרה התברר כי היה מדובר בניסיון חיסול חשבונות בין עבריינים. הנהג הפוגע ניסה לדרוס יריב מכנופיה עבריינית, הוא פצע אותו אולם פצע גם אחרים והרג אדם אחר. (7 נקודות)
במקרה כזה מדובר בתאונה מכוונת. ס' 17(1) לחוק שולל פיצויים מן הנהג הפוגע, לפי חוק זה. שימו לב שבניגוד לנפגע, שיוצא מגדר הפלתי"ד לפי החזקה הממעטת שבס' 1, הפוגע לא יוצא בדרך זו מהחוק – הוא נכנס לחוק, אך לא יכול להשתמש בו כי נופל לסייגי ס' 17(1), בהתאם לדיון שנערך בכיתה בנושא זה. הוא יכול אמנם, לפי הפסיקה החדשה מהשנה, שרק הוזכרה אך אינה חלק מהסילבוס, לתבוע לפי פקי' הנזיקין לפי משטר של אשם (ברשלנות, למשל), אך במקרה זה אין לו את מי לתבוע שכן הוא האשם בתאונה.
היריב שנפצע לא יוכל לתבוע ע"פ הפלתי"ד לאור החזקה הממעטת בסעיף 1 לחוק הפלתי"ד, אולם יוכל לנסות לתבוע לפי הפקודה (רשלנות חלה גם במעשה מכוון – פס"ד אמין).
שאר הנזוקים בגופם נכנסים למחלוקת לגבי נפגעים תמימים באוביטר בפס"ד לזר.
גם כאן, מי שניזוק ברכושו – רכבו ניזוק או חלון הראווה שלו ניזוק – לא יוכל לתבוע ע"פ הפלתי"ד אלא ע"פ הפקודה לפי אשם.

ד. האם תשתנה תשובתך לחלק ג אם הנהג הפוגע מת בתאונה? (3 נקודות)
 במקרה כזה ורק במקרה כזה, יוכלו תלוייו לתבוע את קרנית לפי ס' 27 אף שהוא גרם לתאונה במכוון (כאמור, ס' 7 (1) לחוק). לא יהיה שינוי לגבי תביעות שאר הניזוקים.

שאלה מס' 4 – שאלות קצרות ומושגים (15 נקודות)

בחרו 3 מתוך 4 השאלות של המושגים, כאשר השאלה הראשונה (א) היא חובה והבחירה היא רק מתוך מושגים ב-ד. במידה ועניתם על כל השאלות, תיבדקנה רק השלוש הראשונות (א-ג). (שימו לב! השאלה הראשונה ניקודה הוא ז נק' והיא כאמור חובה). יש להזכיר פסיקה או חקיקה בתשובה במידה והדבר רלוונטי.

א. האם קיים כיום עדיין פיצוי בגין הגברת סיכון בישראל? (7 נק')

ראשית, ברור כי אין כיום ראש נזק עצמאי בגין הגברת סיכון. עד לדני"א מלול, הכלל "הכל או לא כלום" נדחק הצידה כאשר יש קושי סיבתי עמום ומובנה בהוכחת נזקו של התובע, ואז לביהמ"ש יש אפשרות להעניק פיצוי על דרך האומדנא (ע"א מלול). כיום, לאחר הדיון הנוסף שנערך לאחרונה (2010) נקבע כי הכלל "הכל או לא כלום" יחזור להיות כלל האצבע בדיני הראיות במשפט האזרחי, ותובע שלא יוכיח את נזקיו במאזן ההסתברויות מעל 50% תביעתו תידחה. עם זאת, בהתאם לדעת הרוב בדני"א מלול (שלא ברור לחלוטין מהי...), ניזוק יוכל לטעון כי עקב ריבוי הסיבות לנזק, יש להשתמש בדוקטרינת הגברת הסיכון, לפי האחוז היחסי של המזיק לגרימת הנזק. יש להעריך בכמה אחוזים יכולה ההתרשלות להביא לנזק מצד הנתבע ואת זה לדרוש ממנו לשלם. אולם דבר שכזה, הסוטה מכלל "הכל או לא כלום" צריך לעמוד בקריטריונים שנקבעו בדני"א מלול: מבחן ההטיה הנשנית בהתקיים ארבעה יסודות: מזיק קבוע; קבוצת ניזוקים כנפגעת חוזרת; סיכון חוזר ונשנה; הטיה עקבית בהחלת כלל מאזן ההסתברויות.

ב. נזק ראייתי (4 נק')

על פי פורת ושטיין. נזק שנגרם על ידי שלילת יכולת או סיכוי הוכחה מצד המזיק. נזק זה לא התקבל בפסיקה כראש נזק עצמאי כפי שפורת ושטיין הציעו, אולם יש בו כדי להעביר את נטל השכנוע לידי הנתבעים – ההצעה הנוספת של פורת ושטיין.

ג. הטבת נזק (4 נק')

לפי חוק לתיקון דיני הנזיקין האזרחיים (הטבת נזקי גוף), מדובר בהוצאות שהוצאו או שירות שניתן כדי לתקן נזק גוף, למנוע מניזוק החמתרו של נזק או נזק נוסף או להקל מסבלו, לרבות תמיכה שניתנה לניזוק למחייתו ולמחיית בני ביתו שנצטרך לה עקב הנזק, וכן, אם מת הניזוק, תמיכה כאמור שניתנה לאדם הזכאי לפיצוי בשל כך מאת המזיק.

הדוגמה הקלאסית שנלמדה בכיתה – אך אינה הדוגמה היחידה על פי הסעיף – הוא ישיבה ליד הנפגע כדי לסעוד אותו ובינתיים איבוד ימי עבודה.

אדם שביצע הטבת נזק כלפי ניזוק כלשהו, נקרא "מיטיב הנזק" או בקיצור "מיטיב". המיטיב (לפי ס' 2) "רשאי... להיפרע את הטבת הנזק מן המזיק עד כדי סכום שהמזיק היה חייב למוטב על פי כל דין בשל גרימת נזק הגוף אלמלא הוטב הנזק על ידי המיטיב". כ"כ המיטיב יכול להמחות את זכותו (להבדיל מן הניזוק עצמו).

ד. הערכת השתכרות לעתיד ע"פ פס"ד חיו נ' ונטורה (4 נק')

פסק הדין עסק חייל בחיל הים שנפגע בתאונה במהלך שירותו הצבאי. לאחר שחרורו מהצבא עבד כפקיד בבנק ותבע משכורת של קצין בחיל הים כי לולא התאונה, משכורתו הייתה גבוהה יותר. ביהמ"ש קבע שיש הסתברות של שליש (33%) שהוא באמת היה עובד בצי הסוחר. לכאורה, נראה כי יש סיבה לדחות את התביעה (שכן הוכיח בפחות מ-50 אחוז), אך ביהמ"ש פסק לו פיצוי של שליש מההפרש לאורך כל תקופת השתכרותו בעתיד.

התלמוד בבבא מציעה פתרון

סילבוס

שימו לב למיקודי הקריאה המצויים בכמה פסקי דין להלן.
 מקורות רשות מסומנים בכוכבית *

א. מבוא – יסודות האחריות הנזיקית

1. מהי עוולה? יחסי שכנות וחובת זהירות; החובה להימנע מלהזיק; ההגדרה: מעשה עוולה, נזק וקשר סיבתי; עוולות מסגרת ועולות

פרטיקולאריות; הסעד המבוקש (פיצוי מול צו מניעה); שאלת היסוד הנפשי בדיני הנזיקין

1. Donoghue v. Stevenson [1932] AC 562 – יחסי שכנות וחובת זהירות.

2. ע"פ 186/80 יערי נ' מ"י, פ"ד לה' (1) 769. יחסי שכנות וחובת זהירות.

3. ע"א 243/83 ערית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט' (1) 113. יחסי שכנות וחובת זהירות.

4. ע"א 558/84 כרמלי נ' מ"י, פ"ד מא' (3) 757. הפרת חובה חקוקה מול כליאת שווא.

2. הגנות כלליות וספציפיות

5. הגנה כללית: קעקוע יסודות העוולה.
6. הגנות כלליות: חסינויות שונות בפקודת הניזקין [נוסח חדש]; שאלת אחריות ההורה לנוקי הילד; שאלת החסינות ללקוי בנפשו.
7. הגנה חלקית: אשם תורם, סעיף 68 לפקודת הניזקין.
8. הגנה חלקית: הקטנת נזק.
9. ע"א 320/87 גנדן נ' אריה חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה(1) 743.
9. האם קיימת הגנה ללקוי בנפשו?

3. הרחבת תובענים (נזק נפשי במעגל המשני, עיזבון, תלויים) ונתבעים (מיינץ, משדל, מסייע, שולח, מעביד וחברת ביטוח)

10. פקודת הניזקין [נוסח חדש]
11. ע"א 5/84 יחזקאל נ' אליהו חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה(3) 374. גיל התלות.
12. רע"א 444/87 אלסוחה נ' עיזבון המנוח דוד דהאן ז"ל, פ"ד מה(3) 397. פסי 1-8, 17-20 (עד לפני המילים "לא למותר להביא..") וחזרה לקריאה במילים "בשני המצבים שתוארו..") ועד סוף פסק הדין. נזק נפשי למעגל המשני.
4. מהו נזק (גופני, נפשי וכספי-רכושי, נזק ראייתי), עוולות ללא הוכחת נזק (תקיפה, לשון הרע, עוולות מסחריות)
13. פקודת הניזקין [נוסח חדש], סעיף 23, עוולת התקיפה – עוולה ללא הוכחת נזק.
14. חוק איסור לשון הרע התשכ"ה-1965, סעיפים 1, 7א – פיצוי ללא הוכחת נזק. אין צורך להתעמק בסעיפים, רק להכיר את העיקרון.
15. ע"א 518/82 יצוב נ' כץ, פ"ד מה(2) 85. הולדה בעוולה.
16. ע"א 243/83 ערית ירושלים נ' גורדון, פ"ד מה(1) 113. נזק נפשי מסוג של אובדן נוחות.
17. ע"א 2034/98 אמין נ' אמין, פ"ד מה(5) 69 (פסק-הדין במחוזי הינו רשות אך מומלץ: ת"א (ת"א) 1916/88 אמין נ' אמין, תק-מח (2)97 (330)*. הזנחה רגשית כלפי ילד.
18. אריאל פורת ואלכס שטיין "דוקטרינת הנזק הראייתי: ההצדקות לאימוצה ויישומה במצבים טיפוסיים של אי-ודאות בגרימת נזקים" עיוני משפט כא (תשנ"ח) 191.
19. ישראל גלעד "דוקטרינת הנזק הראייתי: האם הורם נטל השכנוע" משפטים ל (תש"ס) 317*.
20. אריאל פורת ואלכס שטיין "דוקטרינת הנזק הראייתי: תגובה לביקורת" משפטים ל (תש"ס) 349*.

5. ראש נזק ממוני מסוג אובדן השתכרות: הערכת השתכרות לעתיד, נכות תפקודית מול רפואית ושנים אבודות; הטבת נזקי גוף: הגבלת הפיצוי בגין אובדן השתכרות

21. ע"א 237/80 ברשת נ' האשאש, פ"ד מה(1) 281. – השתכרות בפועל או כושר השתכרות?
22. ע"א 644,591/80 חיו ואחי' נ' ונטורה ואחי', פ"ד מה(4) 393. הערכת השתכרות לעתיד במקרה של החלפת עבודות.
23. ע"א 702,703,711, רע"א 733/87 מדינת ישראל נ' גיון כהן ואחי', פ"ד מה(2) 705. לעניין ראשי הנזק בלבד, פסי: 1-13, 17-20, 23-33 סוף. הערכת השתכרות לעתיד של ילד הגדל בסביבה סוציו אקונומית גבוהה.
24. ע"א 10064/02 מגדל נ' אבו חנא, תק-על (3) 2005 (3) 3932 (2005). פסי: 1-12 (עד לפני המילים "בראשית הדרך", 13-14, 28-34, 35 (מהמילים "לכל ילד וילדה") - 42, 45-סוף. הערכת השתכרות לעתיד של ילד הגדל בסביבה סוציו אקונומית נמוכה.
25. Leslie Bender, A Lawyer's Primer on Feminist Theory and Tort, in FOUNDATION OF TORT LAW 235-244 (Saul Levmore ed., 1994)
26. ע"א 140/00, 550/01 עיזבון המנוח אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ, פ"ד מה(4) 486 (2005). פסי 1 (המתחילה בעמ' 18) - 14, 16 (עד לפני המילים "ברוח זו נפסק.."), 31-17, 35, 48 (עד לפני המילים "דוגמה בולטת"), 50-52, 62 – סוף (אפשר לדלג על הדין במשפט הזר בנושא הפיצויים העונשיים). פיצויים בגין שנים אבודות.
27. חוק לתיקון דיני הניזקין (הטבת נזקי גוף), תשכ"ד-1964, רק מה שנלמד בכיתה על החוק.
28. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם-1980. סעיף 5(א) – הגבלה על הפיצויים.
29. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975. סעיף 4(א) – הגבלה על הפיצויים.

6. ראש נזק ממוני מסוג הוצאות: מוסד או בית?

30. ע"א 283/89 ערית חיפה נ' מוסקוביץ, פ"ד מה(2) 718*.
31. ע"א 2934/93 סורוקה נ' הבאבו, פ"ד מה(1) 675.

7. נזק לא ממוני מסוג כאב וסבל, הכולל גם צער נפשי; הגבלת הפיצוי בגין נזק לא ממוני מסוג כאב וסבל

32. תמ"ש (ג-ם) 19270/03 כ.ש. נ' כ.פ. (טרם פורסם, 2004. 21.12.) – פיצוי נזיקי בגין נזק נפשי למסורבות גט.
33. ע"א 11152/04, 11313/04 פלוני נ' מגדל חברה לביטוח בע"מ, לא פורסם (2006. 16.10.) – פיצוי עבור קבלת שירותי ליווי.
34. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם-1980, סעיף 5(ב) – הגבלה על הפיצויים.
35. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, סעיף 4(א) – הגבלה על הפיצויים.
36. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (חישוב פיצויים בשל נזק שאינו נזק ממון), התשל"ו-1976. אין צורך להכיר את פרטי התקנות אלא רק את העובדה שיש בהן תקרה על נזק לא ממוני.

8. נזק לא ממוני מסוג אובדן הנאות חיים

37. ע"א 773/81 עזבון פרוליד ז"ל נ' מ"י, פ"ד מה(4) 816.

9. נזק לא ממוני מסוג קיצור תוחלת חיים

38. ע"א 15/61 שנער נ' חסן, פ"ד מה(2) 455.

10. ראש נזק של פגיעה באוטונומיה

39. ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים "כרמל", חיפה, פ"ד מה(4) 526. השופטת ביניש: פסי 1 (המתחילה בעמ' 13) – 7, 12-16. השופט אור: 15-24, 26-28. השופטת שטרסברג-כהן: 27-30, 32-35, 37-52.

11. סוגי הפיצויים: תשלומים עיתיים מול חד-פעמיים; פיצויים תכופים; פיצויים עונשיים

40. ע"א 550/01, 140/00 עיזבון המנוח אטינגר ז"ל נ' החברה לשיקום ופיתוח הרובע היהודי בעיר העתיקה בע"מ, פ"ד מה(4) 486 (2005) – החלק הדין בפיצויים עונשיים בלבד, בפסי 73-80.
41. רע"א 9670/07 פלוני נ' פלוני (טרם פורסם, 6.7.09). פיצויים עונשיים למי שהורשע בפלילים.
42. * 1513 S Ct 123, 585 F.2d 155, 408 US 538 (2003) *State Farm v. Campbell*
43. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, סעיף 6 – פיצויים עיתיים. אין צורך להתעמק אלא רק להכיר את האפשרות לפסוק פיצויים עיתיים בבלתי-יד.

44. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תשלומים עיתיים), תשל"ח (אין צורך להכיר את פרטי התקנות אלא רק את ההסדר הכללי שבהן – תשלומים עיתיים).
45. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975, סעיף 5 – תשלומים תכופים. אין צורך להתעמק אלא רק להכיר את האפשרות לפסוק פיצויים תכופים בפלט"ד.

12. מהו קשר סיבתי? אי וודאות וסיבתיות עמומה (הגברת סיכון ופגיעה בסיכוי) – לא ה"כמה" אלא ה"אם בכלל"

46. פקודת הניזקין [נוסח חדש], סעיף 64(2).
47. ד"נ 15/88 מלך נ' קורנהויזר, פ"ד מד (2) 89. מקרה הכלבים.
48. ע"א 7375/02 ב"יח כרמל חיפה ואחי' נ' מלול, פ"ד ס(1) 11 (2005). הגברת סיכון בלידה.
49. דני"א 5707/04 מדינת ישראל נ' קרישוב, תק-על (1) 97 (2005). חשיפה לאסבסט.
50. *Herskovitz v. Group Health Co-op*. 664 P. 2d 474 (Wash. 1983). אובדן סיכויי החלמה.
51. *Summers v. Tice*, 33 Cal.2d 80, 199 P.2d 1 (1948). מקרה הציידים.

13. דיני הניזקין מול מערכות דינים אחרות: דיני עונשין, דיני החוזים, דיני עשיית עושר ולא במשפט

52. חוק העונשין התשל"ז-1977, סעיף 77 – פיצוי במסגרת ההליך הפלילי.
53. פקודת הראיות [נוסח חדש], סעיף 42א(א) – תביעה נזיקית בעקבות הרשעה פלילית.
54. פקודת הניזקין [נוסח חדש], סעיף 62 – עוולת גרם הפרת חוזה.
55. חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, סעיף 61(ב) – תום לב כעיקרון כללי לא רק בדיני חוזים.

ב. משטרי אחריות: אשם, אשם ואשם תורם, אחריות מוחלטת, אחריות מוגברת, השוקל הטוב

56. חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ס-1980.
57. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975.
58. סעיפים 41-44 ג לפקודת הניזקין [נוסח חדש].

ג. מטרות דיני הניזקין

59. ע"א 44/76 אתא חברה לטקסטיל בע"מ נ' שורץ, פ"ד ל (3) 785.
60. ע"א 5604/94 חמד נ' מדינת ישראל, פ"ד נח(2) 498 (2004).
61. ע"א 10064/02 מגדל נ' אבו חנא, תק-על (3) 2005 (3) 3932 (2005).
62. עמוס הרמן **מבוא לדיני נזיקין** 3-12 (2006).
63. בנימין שמואלי "יקליעה למטרה": הצעת תפיסה פלורליסטית חדשה לדיני הניזקין המודרניים" **משפטים** לט 233 (2009).

ד. רשלנות

64. סעיפים 35-36, 41, 64, 68 לפקודת הניזקין [נוסח חדש]. לסעיפים נוספים, כלליים, ראו בחקיקה המצורפת.
65. ע"א 145/80 ועקניו נ' המועצה המקומית, בית שמש, פ"ד לו (1) 113.
66. ע"פ 186/80 יערי נ' מ"י, פ"ד לה(1) 769.
67. ע"א 576/81 בן-שמעון נ' ברדה, פ"ד לח (3) 1.
68. ע"א 243/83 עיריית ירושלים נ' גורדון, פ"ד לט(1) 113.
69. רע"א 444/87 אלסוחה נ' עיזבון המנוח דוד דהאן ז"ל, פ"ד מד(3) 397.
70. אריאל פורת "עוולת הרשלנות על-פי פסיקתו של בית-המשפט העליון מנקודת-מבט תיאורטית" ספר השנה של המשפט בישראל (תשנ"ג-תשנ"ה, א' רוזן צבי עורך) 373*.

ה. רשלנות רפואית

71. חוק זכויות החולה התשנ"ו-1996.
72. ד"נ 25/66 ד"ר בר חי נ' שטיינר, פ"ד כ(4) 327.
73. ע"א 347/72 שהלא נ' בן-שבת, פ"ד כז(1) 815*.
74. ע"א 612/78 פאר נ' קופר, פ"ד לה(1) 720.
75. ע"פ 480/85 קורטאם נ' מ"י, פ"ד מ(3) 673.
76. ע"א 323/89 קוהרי נ' מ"י, פ"ד מה(2) 142.
77. ע"א 3108/91 רייבי נ' וייגל, פ"ד מז(2) 497.
78. ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים "כרמל", חיפה, פ"ד נג(4) 526. כני"ל

ו. סיבתיות, ריחוק נזק וריבוי מעוולים - כולל פיצוי בגין פגיעה בסיכוי והגברת סיכון ונזק ראייתי

79. פקודת הניזקין, סעיפים 11, 64-70, 76, 83-85.
80. ד"נ 12/63 לאון נ' רינגר, פ"ד יח(4) 701.
81. ע"א 350/77 כיתן בע"מ נ' וייס, פ"ד לג(2) 785.
82. ע"א 6649/96 הסתדרות מדיצינית הדסה נ' גלעד, פ"ד נג(3) 529.
83. ע"א 576/81 בן-שמעון נ' ברדה, פ"ד לח (3) 1.
84. ע"א 231/84 קופת חולים של ההסתדרות נ' פאתח, פ"ד מב(3) 312.
85. ד"נ 15/88 מלך נ' קורנהויזר, פ"ד מד (2) 89. כני"ל
86. ע"א 248/86 עיזבון לילי חנשוילי ז"ל נ' רותם חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה(2) 529. עמ' 536-542 (עד לפני המילים "בשאלה זו ממש עוסק פסק הדין של בית הלורדים"), המשך קריאה החל מעמ' 547 במילים "ג. בפסיקה שלנו התעוררה" – 551 (במילים "על-פי דרך מחשבה דומה"), 556 (מהמילים "להבדיל מעניין Baker") – 561.
87. דני"א 7794/98 משה נ' קליפורד, נז(4) 721.
88. ע"א 6643/95 יהונתן כהן נ' קופת חולים של ההסתדרות הכללית, פ"ד נג(2) 680*.
89. דני"א 6714/02 קופ"ח של ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל נ' שי שמעון מרדכי, טרם פורסם*.
90. ע"א 7469/03 המרכז הרפואי שערי צדק נ' זכריה כהן, טרם פורסם*.
91. דני"א 4693/05 ב"יח כרמל – חיפה נ' מלול, טרם פורסם (29.8.2010), החלקים המסומנים בתוך פסק-הדין באתר (השופט ריבלין – פסי 118-1, 45-44, 55; השופטת נאור – פסי 1-3, 7-8, 10-13, 15-21, 24-28, 30-37, 39-45, 47-52, 54-70, 80-87, 89-91, 94-98, 100-107, 118-117, 124-120, 136, 139; השופט גיבוראן – פסי 1-9, 12, 14-20, 23; השופטת ביניש – כל פסק-דינה; השופטת ארבל – פסי 1, 7-5, 11; השופטת פרוקציה – כל פסק-דינה; השופט גרוניס – כל פסק-דינו).

92. אריאל פורת ואלכס שטיין "דוקטרינת הנזק הראייתי: ההצדקות לאימוצה ויישומה במצבים טיפוסיים של אי-ודאות בגרימת נזקים" עיוני משפט כא (תשנ"ח) 191.
93. אריאל פורת "פיצוי בגין יצירת סיכון ופגיעה בסיכוי" עיוני משפט כג (תש"ס) 605*.
94. קמיל פוקס, בנימין שמואל ורון שפירא "פיצוי בגין פגיעה בסיכוי במקרים של חוסר ודאות בדבר פגיעה עולתית באינטרס" עיוני משפט כז (תשס"ג) 323*.
95. בנימין שמואל, רון שפירא וקמיל פוקס "הסיבתיות העמומה" – עמומה מדי: על הגברת סיכון, מאזן הסתברויות והערכה כללית המבוססת על צדק" מחקרי משפט כג 855 (2007).

ז. הסדר הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים

1. חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975.
2. ע"א 239/81 לסרי נ' ציון חב' לביטוח, פ"ד מב(3) 705.
3. ע"א 554/89 מ"י נ' אלראחב, פ"ד מה(2) 338.
4. ע"א 6000/93 עזבון קואסמה נ' רגיב, פ"ד נ(3) 661.
5. ע"א 4469/95 דראושה נ' אררט חב' לביטוח בע"מ, פ"ד נ(3) 475.
6. רע"א 8061/95 עוזר נ' אררט חברה לביטוח בע"מ, פ"ד נ(3) 532.
7. ע"א 8548/96 פדידה נ' סהר חברה ישראלית לביטוח בע"מ, פ"ד נא(3) 825.
8. רע"א 3534/97 אטליס נ' ישראל, פ"ד נג(4) 780.
9. ע"א 3956/97 חב' הביטוח הלאומית בע"מ נ' סולימאן מוחמד, פ"ד נו(6) 821.
10. רע"א 7509/98 כהן נ' הפניקס, פ"ד נד(1) 150.
11. ע"א 2199/99 עזבון המנוח לזר ז"ל נ' רשות הנמלים והרכבות, פ"ד נו(1) 938.
12. ד"נ 4015/99 רותם חברה לביטוח בע"מ נ' מזאוני, פ"ד נו(3) 145.
13. דני"א 10017/02, דני"א 6971/03 קרנית ואח' נ' מגדל, טרם פורסם.
14. רע"א 9706/08 כלל חברה לביטוח בע"מ נ' כהן נח, תק-על 109 (1) 1563.

חקיקה

פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

=====

2. הגדרות

בפקודה זו -

"נזק" - אבדן חיים, אבדן נכס, נוחות, רווחה גופנית או שם-טוב, או חיסור מהם, וכל אבדן או חיסור כיוצאים באלה; "נזק ממוון" - הפסד או הוצאה ממשיים הניתנים לשומה בכסף ואפשר למסור עליהם פרטים;

...

4. מעשה של מה בכך

לא יראו בעולה מעשה, שאילו היה חוזר ונשנה לא היה בו כדי ליצור תביעה לזכות נוגדת, ואדם בר-דעת ומזג כרגיל לא היה בא בנסיבות הנתונות בתלונה על כך.

5. הסתכנות מרצון

(א) בתובענה שהוגשה על עוולה תהא הגנה שהתובע ידע והעריך, או יש להניח שידע והעריך, את מצב הדברים שגרמו לנזק וכי חשף עצמו או רכשו למצב זה מרצונו.
(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה שהוגשה על עוולה הנובעת מאי-מילוי חובה שהיתה מוטלת על הנתבע מכוח חיקוק.
(ג) ילד למטה מגיל שנים עשרה לא ייחשב כמסוגל לדעת או להעריך את מצב הדברים שגרמו לנזק או כמסוגל מרצונו לחשוף עצמו או רכשו למצב זה.

6. מעשה לפי חיקוק

בתובענה שהוגשה על עוולה, חוץ מרשלנות, תהא הגנה שהמעשה שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן או שנעשה בתחום הרשאה חוקית או מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית; בסעיף זה, "מעשה" - לרבות מחדל".

7. הגדרות

בסעיפים 7א עד 7 -

"מעשה" - לרבות מחדל;

"עובד המדינה" - לרבות אורגן של המדינה וכל אדם הממלא מטעם המדינה תפקיד ציבורי על פי חיקוק, לרבות המשרתים בצבא ההגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הביטחון האחרים של המדינה, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15; "עובד רשות ציבורית" - לרבות אורגן של רשות ציבורית וכל אדם הממלא מטעם הרשות הציבורית תפקיד ציבורי על פי חיקוק, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15; "עובד ציבורי" - עובד המדינה או עובד רשות ציבורית, לפי הענין; "רשות ציבורית" - רשות מקומית, וכל תאגיד שהוקם בחוק המנוי בתוספת; "תפקיד שלטוני" - תפקיד ציבורי על פי דין כמשמעותו בסעיף 15 (ד) לחוק-יסוד: השפיטה.

7א. חסינות עובד הציבור

(א) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בנויין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה בידועין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.
(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה של המדינה או של רשות ציבורית לפי סעיפים 13 ו-14 ולפי כל דין.
(ג) החסינות לפי סעיף זה תחול גם על מי שהיה עובד ציבור בעת ביצוע המעשה נושא התובענה.

...

8. רשות שופטת

אדם שהוא גופו בית משפט או בית דין או אחד מחבריהם, או שהוא ממלא כדין חובותיו של אדם כאמור, וכל אדם אחר המבצע פעולות שיפוט, לרבות בורר - לא תוגש נגדו תובענה על עוולה שעשה במילוי תפקידו השיפוטי.

9. קטין

(א) לא תוגש תובענה נגד אדם על עוולה שעשה אותה בטרם מלאו לו שנים עשרה שנים.
 (ב) מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנים יכול לתבוע על עוולה, ובכפוף לסעיף קטן (א) - להיתבע עליה; אולם אין להגיש נגדו תובענה על עוולה הנובעת, במישרין או בעקיפין, מחוזה שעשה.

10. תאגיד

תאגיד לא ייפרע פיצויים בשל עוולה אלא אם גרמה לו נזק.

11. מעוולים יחד

היה כל אחד משני בני-אדם או יותר חבים לפי הוראות פקודה זו, על מעשה פלוני, והמעשה הוא עוולה, יהיו חבים יחד על אותו מעשה כמעוולים יחד וניתנים להיתבע עליה יחד ולחוד.

12. אחריות של משתף ומשדל

לענין פקודה זו, המשתף עצמו, מסייע, מייעץ או מפתה למעשה או למחדל, שנעשו או שעומדים להיעשות על ידי זולתו, או מצווה, מרשה או מאשרר אותם, יהא חב עליהם.

13. חבות מעביד

(א) לענין פקודה זו יהא מעביד חב על מעשה שעשה עובד שלו -

(1) אם הרשה או אישרר את המעשה;

(2) אם העובד עשה את המעשה תוך כדי עבודתו;

אולם -

(א) מעביד לא יהא חב על מעשה שעשה מי שאיננו מעובדיו, אלא אחד מעובדיו העביר לו תפקידו בלא הרשאתו המפורשת או המשתמעת של המעביד;

(ב) מי שהיה אנוס על פי דין להשתמש בשירותו של אדם שאין בחירתו מסורה לו, לא יהיה חב על מעשה שעשה האדם תוך כדי עבודתו זו.

(ב) רואים מעשה כאילו נעשה תוך כדי עבודתו של עובד, אם עשהו כעובד וכשהוא מבצע את התפקידים הרגילים של עבודתו והכרוכים בה אף על פי שמעשהו של העובד היה ביצוע לא נאות של מעשה שהרשה המעביד; אולם לא יראו כן מעשה שעשה העובד למטרות של עצמו ולא לענין המעביד.

(ג) לענין סעיף זה, מעשה - לרבות מחדל.

14. חבותו של השולח

לענין פקודה זו, המעסיק שלוח, שאיננו עובדו, בעשיית מעשה או סוג של מעשים למענו, יהא חב על כל דבר שיעשה השלוח בביצוע אותו מעשה או סוג מעשים ועל הדרך שבה הוא מבצע אותם.

...

16. שמירת חבות

האמור בסעיפים 12, 14 ו-15 אינו גורע מחבותו של שום אדם על מעשה שעשה והאמור בסעיף 13 אינו גורע מחבותו של העובד על מעשה שעשה.

...

18. בן-זוג [תיקון: תשכ"ט]

אין בן-זוג חב על עוולה שעשה בן-זוגו אלא לפי הוראות סעיפים 11 עד 16.

19. השפעת מוות על עילת תביעה

(א) נפטר אדם - כל עילות תביעה בשל עוולה שהיו עומדות לנפטר או נגדו, יוסיפו לעמוד בעינן, בכפוף להוראות סעיף זה, לטובת עזובו או נגד עזובו, הכל לפי הענין.

22. אין המחאה בניזקין

הזכות לתרופה בשל עוולה, וכן החבות עליה, אינה ניתנת להמחאה אלא מכוח הדין.

פרק ג': העוללות

סימן א': תקיפה

23. תקיפה

(א) תקיפה היא שימוש בכוח מכל סוג שהוא, ובמתכוון, נגד גופו של אדם על ידי הכאה, נגיעה, הזזה או בכל דרך אחרת, בין במישרין ובין בעקיפין, שלא בהסכמת האדם או בהסכמתו שהושגה בתרמית, וכן נסיון או איום, על ידי מעשה או על ידי תנועה, להשתמש בכוח כאמור נגד גופו של אדם כשהמנסה או המאיים גורם שהאדם ייח, מטעמים סבירים, שאכן יש לו אותה שעה הכוונה והיכולת לבצע את זממו.

(ב) "שימוש בכוח" לענין סעיף זה - לרבות שימוש בחוס, באור, בחשמל, בגאז, בריח או בכל דבר או חומר אחר, אם השתמשו בהם במידה שיש בה להזיק.

24. הגנה מיוחדת [תיקון: תש"ס]

בתובענה על תקיפה תהא הגנה לנתבע אם -

(1) עשה את המעשה בסבירות כדי להגן על עצמו או על זולתו מפני פגיעה בחיים, בגוף, בחירות או ברכוש, והיחס בין הנזק שסביר היה שייגרם מהמעשה לבין הנזק שסביר היה שיימנע על ידיו, היה סביר;

(2) השתמש במידה סבירה של כוח כדי למנוע את התובע מהיכנס שלא כדין למקרקעין, או כדי להרחיקו מהם אחרי שנכנס אליהם, או שהה בהם, שלא כדין, והכל כשהנתבע היה תופשם או פעל מכוחו של תופשם; ואולם אם נכנס התובע, או ניסה להיכנס, למקרקעין שלא בכוח, תנאי להגנה הוא שהנתבע ביקש תחילה את התובע שלא להיכנס לשם, או לצאת משם אחרי שנכנס, ונתן לו הזדמנות סבירה למלא בקשתו בדרכי שלום;

(3) השתמש במידה סבירה של כוח כדי להגן על החזקתו במיטלטלין שהוא זכאי להחזיק בהם, או כדי להשיבם מידי התובע שלקח אותם ממנו, או עיכב אותם בידו, שלא כדין; ואולם אם לקח התובע, או ניסה לקחת, את המיטלטלין שלא בכוח, תנאי הוא להגנה שהנתבע ביקש תחילה את התובע שלא לקחת אותם, או להחזירם לו לאחר שלקחם, ונתן לו הזדמנות סבירה למלא בקשתו בדרכי שלום;

(4) עשה את מעשהו תוך כדי ביצוע, או סיוע כדין לבצע, צו מעצר או חיפוש, צו מסירה לדיון, צו מאסר או צו עיכוב שניתנו על ידי בית משפט או רשות אחרת המוסמכת לכך, ובלבד שהמעשה שמתלוננים עליו הותר באותם צווים אף אם היה פגם בהם או בנתינתם;

(5) התובע לא היה שפוי בדעתו או היה לקוי בשכלו או בגופו, והכוח שהשתמש בו הנתבע היה, או נראה שהיה, במידת הנחיצות הסבירה להגנת התובע עצמו או להגנת אנשים אחרים, והשימוש בו היה בתום לב ובלתי זדון;

(6) הנתבע והתובע היו שניהם חיילים בצבא-הגנה לישראל, והנתבע פעל מכוח דין החל על הצבא ולפי אותו דין;

(7) נמוחק;

(8) עשה בתום לב מעשה שהיה לו יסוד להניח שהוא לטובת התובע, אלא שלפני שעשהו לא היה בידו לקבל את הסכמת התובע, מפני שבנסיבות ההן לא היה בידי התובע לציין את הסכמתו או שהאדם הממונה עליו בדיון לא היה בידו להסכים מטעמו, ולנתבע היה יסוד להניח כי טובת התובע מחייבת שלא לדחות את המעשה.

סימן ב': כליאה**26. כליאת שוא**

כליאת שוא היא שלילת חירותו של אדם, שלילה מוחלטת ושלא כדין, למשך זמן כלשהו, באמצעים פיסיים או על ידי הופעה כבעל סמכות.

27. הגנה מיוחדת

בתובענה שהוגשה על כליאת שוא תהא הגנה לנתבע אם -

- (1) עשה את מעשהו תוך כדי ביצוע, או סיוע כדין לבצע, צו מעצר או חיפוש, צו מסירה לדיון, צו מאסר או צו עיכוב שניתנו על ידי בית משפט או רשות אחרת המוסמכת לכך, ובלבד שהמעשה שמתלוננים עליו הותר באותם צווים אף אם היה פגם בהם או בנתינתם;
- (2) התובע היה נתון במשמורת כדין לפי הוראות חיקוק;
- (3) התובע לא היה שפוי בדעתו או היה לקוי בשכלו או בגופו, ושליטת חירותו היתה, או נראה שהיתה, נחוצה באופן סביר להגנת התובע עצמו או להגנת אנשים אחרים ובוצעה בתום לב ובלי זדון;
- (4) המעשה שהתובע מתלונן עליו היה מעשה, שהאדם שעשהו היה צפוי לעונש לפי הוראות חיקוק אילולא עשהו;
- (5) הנתבע והתובע היו שניהם חיילים בצבא-הגנה לישראל והנתבע פעל מכוח דין החל על הצבא ולפי אותו דין;
- (6) הנתבע הוא הורו או אפוטרופסו או מורהו של התובע, או שהיחס שלו אל התובע דומה לשל הורו או אפוטרופסו או מורהו, והוא שלל מהתובע את חירותו שלילה ארעית בלבד לזמן שהיה נחוץ באופן סביר למען ייטיב דרכו.

...

סימן ג': הסגת גבול**29. הסגת גבול במקרקעין**

הסגת גבול במקרקעין היא כניסה למקרקעין שלא כדין, או היזק או הפרעה בידי אדם למקרקעין שלא כדין; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במקרקעין אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.

...

31. הסגת גבול

הסגת גבול במיטלטלין היא לקיחת טובין שלא כדין מהחזקתו של אדם אחר, או הפרעה אלימה בהם בהיותם בהחזקתו של אדם אחר; אך אין תובע יכול להיפרע פיצויים על הסגת גבול במיטלטלין אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.

...

סימן ד': רשלנות**35. רשלנות**

עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות - הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

36. חובה כלפי כל אדם

החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.

37. אחריות בעל מקרקעין כלפי מסיג גבול [תיקון: תש"ל]

האחריות לפי סעיפים 35-36 של בעל מקרקעין או של תופשם, בשל מצבם של המקרקעין, תחזוקתם או תיקונם, לא תחול כלפי מי שנכנס למקרקעין כמסיג גבול, אלא אם הוכיח התובע שנכנס בתום לב ובלי כוונה לעבור עבירה או לעשות עוולה.

38. חובת הראיה ברשלנות לגבי דברים מסוכנים

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שהנזק נגרם על ידי דבר מסוכן, למעט אש או חיה, או על ידי שנמלט דבר העלול לגרום נזק בהימלטו, וכי הנתבע היה בעליו של הדבר או ממונה עליו או תופש הנכס שמתוכו נמלט הדבר - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי הדבר המסוכן או הנמלט התרשלות שיחוב עליה.

...

40. חובת הראיה ברשלנות לגבי חיה

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה שתי אלה:

- (1) הנזק נגרם על ידי חיה-בר, או על ידי חיה שאינה חיה-בר אלא שהנתבע ידע, או חזקה עליו שידע, כי היא מועדת לעשות את המעשה שגרם את הנזק;
- (2) הנתבע היה בעל אחת החיות האמורות או היה ממונה עליה - על הנתבע הראיה שלא היתה לגביה התרשלות שיחוב עליה.

41. חובת הראיה ברשלנות כשהדבר מעיד על עצמו

בתובענה שהוגשה על נזק והוכח בה כי לתובע לא היתה ידיעה או לא היתה לו יכולת לדעת מה היו למעשה הנסיבות שגרמו למקרה אשר הביא לידי הנזק, וכי הנזק נגרם על ידי נכס שלנתבע היתה שליטה מלאה עליו, ונראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות סבירה מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה - על הנתבע הראיה שלא היתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה.

סימן ד'1: היזק על-ידי כלב**41א. נזקים שנגרמו על ידי כלב [תיקון: תשנ"ב]**

בתובענה בשל נזק לגוף שנגרם על ידי כלב, חייב בעליו של הכלב או מי שמחזיק בכלב דרך קבע (להלן - הבעלים) לפצות את הניזוק, ואין נפקא מינה אם היתה או לא היתה התרשלות מצדו של הבעלים.

41ב. הגנות [תיקון: תשנ"ב]

בתובענה לפי סימן זה לא תהא הגנה לבעלים, אלא אם כן הנזק נגרם עקב אחד מאלה -

- (1) התגרות של הניזוק בכלב;
- (2) תקיפת הניזוק את הבעלים, את בן זוגו, הורו או ילדו;
- (3) הסגת גבול של הניזוק במקרקעין של הבעלים.

41ג. שמירת דינים [תיקון: תשנ"ב]

אין סימן זה גורע מזכויות אחרות לפי פקודה זו או לפי כל דין אחר.

סימן ה': מיטרדים**42. מיטרד לציבור**

מיטרד לציבור הוא מעשה שאינו כדון או מחדל מחובה משפטית, כשהמעשה או המחדל מסכן את החיים, הבטיחות, הבריאות, הרכוש או הנוחות של הציבור, או שהוא מכשול לציבור להשתמש בזכות מזכויות הכלל.

43. תובענה על מיטרד לציבור

לא תוגש תובענה על מיטרד לציבור אלא -

- (1) על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, לשם מתן ציווי;
- (2) על ידי אדם שסבל על ידי כך נזק ממון.

44. מיטרד ליחיד

(א) מיטרד ליחיד הוא כשאדם מתנהג בעצמו או מנהל את עסקו או משתמש במקרקעין התפושים בידו באופן שיש בו הפרעה של ממש לשימוש סביר במקרקעין של אדם אחר או להנאה סבירה מהם בהתחשב עם מקומם וטיבם; אך לא ייפגע אדם פיצויים בעד מיטרד ליחיד אלא אם סבל ממנו נזק.
(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על הפרעה לאור שמש.

45. הגנה מיוחדת

בתובענה על מיטרד ליחיד תהא הגנה אם המעשה שעליו מתלוננים נעשה על פי תנאי חוזה או הסכם המחייבים את התובע ופועלים לטובת הנתבע.

46. מיטרד קיים

בתובענה על מיטרד ליחיד לא תהא הגנה בכך בלבד שהמיטרד היה קיים לפני שהתובע תפס או רכש את המקרקעין הנדונים.

47. שמירת דינים אחרים

הוראות הסעיפים 42 עד 46 באות להוסיף על ההוראות בנוגע למיטרד שנקבעו בכל חיקוק אחר ולא לגרוע מהן.

סימן ו': שליחת יד

52. גזל

גזל הוא כשהנתבע מעביר שלא כדין לשימוש עצמו מיטלטלין שהזכות להחזיקם היא לתובע, על ידי שהנתבע לוקח אותם, מעכב אותם, משמיד אותם, מוסר אותם לאדם שלישי או שולל אותם מן התובע בדרך אחרת.

53. הגנה מיוחדת [תיקון: תשכ"ח]

בתובענה שהוגשה על גזל תהא הגנה לנתבע, אם קנה את המיטלטלין בתום-לב בהתאם לסעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968.

סימן ז': הטעיה

56. תרמית

תרמית היא חגג כוזב של עובדה בידיעה שהיא כוזבת או באין אמונה באמיתותה או מתוך קלות ראש, כשלא איכפת למציג אם אמת היא או כזב, ובכוונה שהמוטעה על ידי ההיצג יפעל על פיו; אולם אין להגיש תובענה על היצג כאמור, אלא אם היה מכוון להטעות את התובע, אף הטעה אותו, והתובע פעל על פיו וסבל על ידי כך נזק ממון.

סימן ח': נגישה

60. נגישה [תיקון: תשל"ב, תשל"ח]

נגישה היא פתיחתו או המשכתו של הליך נפל - למעשה, ובזדון, ובלי סיבה סבירה ומסתברת - של הליך נפל, נגד אדם, בפלילים או בפשיטת רגל או בפירוק, וההליך חיבל באשראי שלו או בשמו הטוב או סיכן את חירותו, ונסתיים לטובתו, אם היה ההליך עשוי להסתיים כך; אך לא תוגש תובענה נגד אדם על נגישה רק משום שמסר ידיעות לרשות מוסמכת שפתחה בהליכים.

סימן ט': גרם הפרת חוזה

62. גרם הפרת חוזה שלא כדין

(א) מי שביודעין ובלי צידוק מספיק גרם לאדם שיפר חוזה מחייב כדין שבינו לבין אדם שלישי הריהו עושה עוולה כלפי אותו אדם שלישי, אולם האדם השלישי לא יוכל להיפגע פיצויים בעד עוולה זו אלא אם סבל על ידי כך נזק ממון.
(ב) לענין סעיף זה, היחסים הנוצרים על ידי נישואין לא ייחשבו כחוזה, ושבתה והשבתה לא ייחשבו כהפרת חוזה.

סימן י': הפרת חובה חקוקה

63. הפרת חובה חקוקה

(א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק - למעט פקודה זו - והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאילו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.
(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

פרק ד': אשם

64. גרם נזק באשם

"אשם" הוא מעשהו או מחדלו של אדם, שהם עוולה לפי פקודה זו, או שהם עוולה כשיש בצדם נזק, או שהם התרשלות שהזיקה לעצמו, ורואים אדם כמי שגרם לנזק באשמו, אם היה האשם הסיבה או אחת הסיבות לנזק; אולם לא יראוהו כך אם נתקיימה אחת מאלה:
(1) הנזק נגרם על ידי מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע תוצאותיו אף בזהירות סבירה;
(2) אשמו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לנזק;
(3) הוא ילד שלא מלאו לו שתים עשרה שנה, והוא שניזוק, לאחר שהאדם שגרם לנזק הזמין אותו, או הרשה לו, לשהות בנכס, שבו או בקשר עמו אירע הנזק או להימצא כה קרוב לאותו נכס שבמהלכם הרגיל של הדברים היה עשוי להיפגע באשמו של אותו אדם.

68. אשם תורם

(א) סבל אדם נזק, מקצתו עקב אשמו שלו ומקצתו עקב אשמו של אחר, לא תיכשל תביעת פיצויים בעד הנזק מחמת אשמו של הניזוק, אלא שהפיצויים שייפגעו יופחתו בשיעור שבת המשפט ימצא לנכון ולצורך תוך התחשבות במידת אחריותו של התובע לנזק; אולם האמור בזה אין כוחו יפה להכשיל הגנה הנובעת מחוזה, ואם חל על התביעה חוזה או דין המגבילים את החבות, לא ייפגע התובע פיצויים למעלה מן הגבול שנקבע כאמור.
(ב) הופחתו הפיצויים לפי סעיף קטן (א), יקבע בית המשפט וירשום את סך כל הפיצויים שהתובע היה יכול להיפגע אילולא אשמו.

(ג) הוראות הסעיפים 111-83 יחולו כל אימת שנמצאו שנים או יותר חבים לפי סעיף קטן (א) על נזק שנגרם לאדם, או שהיו חבים אילו נתבעו לדין.

פרק ה': תרופות לעולות

72. ציוויים

ציווי יכול שיהיה צו עשה או צו לא-תעשה, לשעה או לתמיד.

74. מקום שאין ליתן ציווי

בית המשפט לא יתן ציווי, אם הוא סבור שהפגיעה או הנזק שנגרמו לתובע הם קטנים וניתנים להערכה בכסף ולפיצוי מספיק בתשלום כסף, ומתן ציווי יהיה בו משום התעמרות בנתבע, אך רשאי הוא לפסוק פיצויים.

78. זכותם של תלויים לפיצויים

גרמה עוולה למותו של אדם, והיה אותו אדם, אילולא מת, זכאי אותה שעה לפיצויים לפי פקודה זו בעד חבלת גוף שגרמה לו העוולה - יהיו בן זוגו, הורו וילדו זכאים לפיצויים מן האדם האחראי לעוולה.

79. הזכאי להגיש תובענה

תובענה לפיצויים לפי סעיף 78 תוגש על ידי מבצע הצוואה, או מנהל העזבון, או היורשים של המת, לטובת בן-זוגו, הורו וילדו או לטובת אלה מהם שעודם בחיים; אם תוך ששה חדשים לאחר מות הנפגע לא הוגשה תובענה כאמור - כל מי שלטובתו אפשר היה להגיש רשאי להגיש בשם כולם או בשם מקצתם.

80. הפיצויים וחישובם

בתובענה לפי סעיף 78 יש למסור פרטים בדבר האנשים שלטובתם היא מוגשת ובדבר הפסד הממון שסבל כל אחד מהם עקב מות הנפגע, והפיצויים יינתנו בעד הפסד הממון שסבלו למעשה, או עתידים לסבול אותו למעשה, ובכלל זה הוצאות שהוציאו לקבורתו; לאחר שינוכו מסכום הפיצויים הוצאות-משפט שלא נגבו מהנתבע, יקבע בית המשפט בשעת שפיטה, את חלקו של כל אחד מן הזכאים בסכום הנותר.

83. תביעה ושיפוי במעולים יחד

(א) סבל אדם נזק עקב עוולה - אין פסק הדין שניתן נגד מעוול החב על אותו נזק חוסם בעד הגשת תובענה נגד אדם אחר שאילו נתבע לדין היה חב על אותו נזק כמעוול יחד.

(ב) הוגשו בשל נזק אחד על ידי האדם שסבל אותו או לטובת עזבונו, בן זוגו, הורו או ילדו, תובענות אחדות נגד מעוולים החבים על אותו נזק, אם כמעוולים יחד ואם באופן אחר - סך כל הסכומים שאפשר להיפרע כפיצויים בפסקי הדין שיינתנו באותן תובענות לא יעלה על סכום הפיצויים שנפסק בפסק הדין שניתן ראשון ולא בוטל בערעור, או כפי ששונה בערעור, ובכל אחת מן התובענות, זולת זו שניתן בה פסק דין ראשון כאמור, לא יהיה התובע זכאי להוצאות, אלא אם סבור בית המשפט שהיה יסוד סביר להגיש את התובענה; היה פסק הדין הראשון נגד מעביד כמשמעותו בסעיף 82 ובנסיבות המפורטות בו, יבוא לענין סעיף קטן זה במקום סכום הפיצויים שבפסק הדין הראשון הסכום שהיו פוסקים אילולא סעיף 82.

84. שיפוי בין מעולים

(א) כל מעוול החב על הנזק רשאי להיפרע דמי השתתפות מכל מעוול אחר החב, או שאילו נתבע היה חב, על אותו נזק, אם כמעוול יחד ואם באופן אחר, אלא ששום אדם לא יהא זכאי להיפרע דמי השתתפות לפי סעיף קטן זה ממי שזכאי לשיפוי ממנו בשל החבות שבגללה נתבעת ההשתתפות.

(ב) בהליכים על השתתפות לפי סעיף זה יהיו דמי ההשתתפות בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיושר בהתחשב עם מידת אחריותו של האדם לנזק; בית המשפט מוסמך לפטור אדם מחובת השתתפות או להורות שהשתתפותו של אדם תהא כדי שיפוי מלא.

חוק האחריות למוצרים פגומים, תש"ם-1980

=====

1. הגדרות

בחוק זה -

- "יצרן" - אדם העוסק למטרות מסחריות בייצור מוצרים או בהרכבתם, לרבות -
- (1) המציג עצמו כיצרן של מוצר במתן שמו או סימנו המסחרי או בכל דרך אחרת;
 - (2) יבואן שייבא לישראל למטרות מסחריות מוצר שיוצר בחוץ לארץ;
 - (3) ספק של מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו;
- "ייצור" - יפוש בהתאם להגדרת "יצרן";
- "מוצר" - לרבות רכיב ואריזה של מוצר, מוצר המחובר למקרקעין, ובנין;
- "נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי.

2. אחריות היצרן

(א) יצרן חייב לפצות את מי שנגרם לו נזק גוף כתוצאה מפגם במוצר שייצר (להלן - הנפגע), ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד היצרן.

(ב) נגרם הנזק על ידי רכיב פגום, יהיו אחראים הן יצרן המוצר והן יצרן הרכיב.

(ג) מוצר שהיצרן שלו בארץ או היבואן שלו אינם ניתנים לזיהוי על פניו יהיה הספק שלו פטור מאחריות לפי חוק זה אם מסר לנפגע, תוך זמן סביר לאחר דרישתו, פרטים שלפיהם ניתן לאתר את שם היצרן, היבואן או ספק שממנו קנה את המוצר, ואת המען המלא של מקום עסקם.

3. מוצר פגום

(א) מוצר הוא פגום ככל אחת מאלה:

- (1) מחמת ליקוי בו הוא עלול לגרום נזק גוף;
- (2) בנסיבות הענין נדרשות אזוהרות או הוראות טיפול ושימוש מטעמי בטיחות והן לא ניתנו או שאינן מתאימות בהתחשב בסכנה הכרוכה במוצר.
- (ב) חזקה שהמוצר היה פגום אם נסיבות המקרה מתיישבות יותר עם המסקנה שהיה פגום מאשר עם המסקנה שהיה תקין.

4. הגנות

(א) בתובענה לפי חוק זה לא תהא ליצרן הגנה אלא באחת מאלה:

- (1) הפגם שגרם לנזק נוצר אחרי שהמוצר יצא משליטתו; הוכיח היצרן שהמוצר המסוים עבר בדיקות בטיחות סבירות לפני שיצא משליטתו, חזקה שהנזק נגרם לנפגע על ידי פגם שנוצר לאחר מכן;
- (2) לפי רמת ההתפתחות המדעית והטכנולוגית שהיתה בעת שהמוצר יצא משליטתו, לא יכול היה היצרן לדעת שמבחינת התכנון לא עמד המוצר ברמת הבטיחות הסבירה;
- (3) המוצר יצא משליטת היצרן שלא מרצונו, והוא נקט באמצעים סבירים למניעת יציאתו משליטתו, ולהזהרת הציבור הנוגע בדבר מפני הסיכון הכרוך במוצר;
- (4) הנפגע ידע על הפגם במוצר ועל הסיכון הכרוך בו, וחשף עצמו מרצון לסיכון זה.

(ב) לא תהיה זו ההגנה ליצרן שהתרשלות הנפגע תרמה לגרימת הנזק, אולם אם נהג הנפגע בהתרשלות חמורה, רשאי בית המשפט להפחית את סכום הפיצויים בהתחשב במידת התרשלותו.
 (ג) היה הנפגע למטה מגיל 12 -
 (1) לא תחול ההגנה האמורה בסעיף קטן (א) (4);
 (2) לא יפחית בית משפט פיצויים לפי סעיף קטן (ב).

5. פיצויים

(א) בחישוב הפיצויים לפי חוק זה בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ערב קביעת הפיצויים; היו הפיצויים פטורים ממס הכנסה, יחושבו הפסדי הנפגע לענין פיצויים אלה לפי הכנסתו לאחר ניכוי מס הכנסה החל עליה בעת קביעתם, ובלבד שההפחתה בשל ניכוי המס כאמור לא תעלה על 25 אחוזים מן ההכנסה שלפיה חושבו פיצויים אלה.
 (ב) פיצויים לפי חוק זה בשל נזק שאינו נזק ממון לא יעלו על חמישים אלף שקלים; שר המשפטים רשאי, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להגדיל את הסכום האמור; הסכום יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן מיום קבלת חוק זה בכנסת או מיום הגדלת הסכום, לפי הענין.

6. התיישנות

(א) תקופת ההתיישנות של תביעה לפי חוק זה תהא שלוש שנים.
 (ב) לא תוגש תובענה לפי חוק זה אלא תוך עשר שנים מתום השנה שבה יצא המוצר משליטת היצרן.

7. התניה

המתנה על אחריות לפי חוק זה, תנאו בטל; אין בהוראה זו כדי לגרוע מזכות היצרן לשיפוי מאחר, ובלבד שלא ישפה עצמו ממי שהמוצר הגיע לרשותו לצרכים אישיים, משפחתיים או ביתיים.

8. תחולת פקודת הנזיקין

לכל ענין שאין לגביו הוראה מיוחדת בחוק זה יחולו על גרימת נזק על ידי מוצר פגום הוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש] 2, בשינויים המחוייבים.

9. סייג לתחולה

(א) חוק זה לא יחול על -
 (1) בהמות, עופות ודגים חיים;
 (2) תוצרת חקלאית אחרת שאינה מעובדת; לענין זה, ניקוי, בירור, הבחלה, אריזה, החסנה וקירור לא ייחשבו כעיבוד.
 (ב) חוק זה לא יחול על נזק שנגרם מחוץ לישראל.

10. שמירת דינים

חוק זה אינו בא לגרוע מזכויות לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש] או לפי כל דין אחר.

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975

פרק א': פרשנות

1. הגדרות [תיקון: תשמ"ג, תשמ"ה(2), תשנ"א, תשנ"ה, תשנ"ח, תשנ"ח(2)]
 בחוק זה -

"תאונת דרכים" - מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; יראו כתאונת דרכים גם מאורע שאירע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המיכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שאירע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי;
 "נזק גוף" - מוות, מחלה, פגיעה או ליקוי גופני, נפשי או שכלי לרבות פגיעה בהתקן הדרוש לתפקוד אחד מאברי הגוף שהיה מחובר לגוף הנפגע בעת אירוע תאונת הדרכים;

"שימוש ברכב מנועי" - נסיעה ברכב, כניסה לתוכו או ירידה ממנו, החנייתו, דחיפתו או גרירתו, טיפול-דרך או תיקון-דרך ברכב, שנעשה בידי המשתמש בו או בידי אדם אחר שלא במסגרת עבודתו, לרבות הידרדרות או התהפכות של הרכב או התנתקות או נפילה של חלק מהרכב או מטענו תוך כדי נסיעה וכן הינתקות או נפילה כאמור מרכב עומד או חונה, שלא תוך כדי טיפולו של אדם ברכב במסגרת עבודתו ולמעט טעינתו של מטען או פריקתו, כשהרכב עומד;

"נפגע" - אדם שנגרם לו נזק גוף בתאונת דרכים, למעט אם נגרם מפגיעת איבה כמשמעותה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970;
 "פקודת הביטוח" - פקודת ביטוח רכב מנועי (סיכוני צד שלישי) [נוסח חדש], תש"ל-1970 2;
 "מבטח" - כמשמעו בפקודת הביטוח, לרבות מי שפטור מחובת ביטוח לפי סעיפים 4 עד 6 לפקודת הביטוח;
 "רכב מנועי" או "רכב" - רכב הנע בכוח מיכני על פני הקרקע ועיקר יעודו לשמש לתחבורה יבשתית, לרבות רכבת, טרקטור, מכונה ניידת הכשירה לנוע בכוח מיכני בכביש ורכב נגרר או נתמך על ידי רכב מנועי, ולמעט כסא גלגלים, עגלת נכים ומדרגות נעות.

פרק ב: אחריות

סימן א': פיצויים על נזקי גוף [תיקון: תשמ"ט(2)]

2. אחריות נוהג ברכב [תיקון: תשנ"ה(2), תשנ"ה(3), תשנ"ח, תשנ"ח(2)]

(א) המשתמש ברכב מנועי (להלן - הנוהג) חייב לפצות את הנפגע על נזק גוף שנגרם לו בתאונת דרכים שבה מעורב הרכב.

(ב) היה השימוש ברכב על פי התר מאת בעל הרכב או המחזיק בו, תחול האחריות גם על מי שהתיר את השימוש.

(ג) האחריות היא מוחלטת ומלאה, ואין נפקא מינה אם היה או לא היה אשם מצד הנוהג ואם היה או לא היה אשם או אשם תורם של אחרים.

3. תאונה שבה מעורבים מספר כלי רכב [תיקון: תשמ"ה]

(א) בתאונת דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, תחול על כל נוהג האחריות לנזקי הגוף של מי שנשע בכלי הרכב שלו.

(ב) נפגע אדם מחוץ לכלי הרכב בתאונת דרכים שבה היו מעורבים מספר כלי רכב, יהיו הנוהגים חייבים כלפיו יחד ולחוד; בינם לבין עצמם ישאו בנטל החיוב בחלקים שווים. לענין חלוקת החבות בין הנוהגים לפי סעיף קטן זה, רואים כלי רכב כמעורב בתאונת דרכים אם בעת התאונה היה מגוע בינו לבין כלי רכב אחר או בינו לבין הנפגע.

4. תרופה על נזק גוף [תיקון: תשל"ח, תשמ"ה, תשמ"ט(2)]

(א) על זכותו של נפגע לפיצוי על נזק גוף יחולו הוראות סעיפים 19 עד 22, 76 עד 88, 86 ו-89 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן - פקודת הנזיקין), ואולם -

(1) בחישוב הפיצויים בשל אבדן השתכרות ואבדן כושר השתכרות לא תובא בחשבון הכנסה העולה על שילוש השכר הממוצע במשק (להלן - הכנסה מרבית); היה שיעור אבדן השתכרותו ואבדן כושר השתכרותו של הנפגע פחות ממאה אחוזים, תופחת גם ההכנסה המרבית שתובא בחשבון בחישוב הפיצויים, בשיעור שבו פחת ממאה אחוזים; לענין פסקה זו "השכר הממוצע במשק" - השכר הממוצע במשק לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה או השכר הממוצע כמשמעותו בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשכ"ח-1968, כפי שהם ערב קביעת הפיצוי, הכל לפי הגבוה יותר.

...

סימן ב': תשלומים תכופים [תיקון: תשמ"ט(2)]

5. תשלום תכופ [תיקון: תשמ"ט(2), תשנ"ה]

(א) בפרק זה -

"תלויים" - מי שזכאי לפיצויים לפי סעיף 78 לפקודת הנזיקין.

"דרישה" - כפי שנקבע בתקנות.

(ב) מי שחייב בפיצויים לפי חוק זה ישלם, כחלק מהם, לנפגע או למי מהתלויים בו, תוך 60 ימים מקבלת דרישתו בכתב -

(1) הוצאות שהוציא הנפגע לצרכי רפואי, לרבות הוצאות אישפוז בבית חולים;

(2) תשלומים חדשים שיהיה בהם כדי לספק, עד להחלטה הסופית בענין הפיצויים, את צרכי ריפוי של הנפגע וסיעודו ואת צרכי מחייתו ומחיית בני משפחתו שפרנסתם עליו או את צרכי מחייתם של התלויים בו, לפי הענין; התשלומים לצרכי מחיה ייקבעו תוך התחשבות בהכנסתו של הנפגע עובר לתאונת הדרכים, ובלבד שאם הכנסתו עלתה על ההכנסה המרבית תילקח בחשבון ההכנסה המרבית בלבד.

(ג) הוראות סעיף זה יחולו גם על מבטח שביטח חבות לפי חוק זה, לרבות ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח.

(ד) תשלום לפי פסקאות (1) או (2) של סעיף קטן (ב) ייקרא להלן "תשלום תכופ".

א5. בקשה לתשלום תכופ לבית המשפט [תיקון: תשמ"ט(2)]

(א) עברו 60 ימים מיום שהוגשה לחייב דרישה לתשלום לפי סעיף 5 והדורש לא קיבלו, רשאי הוא להגיש לבית המשפט בקשה לתשלום תכופ, אף בנפרד מהתביעה ליתר הפיצויים בשל אותה תאונת דרכים (להלן - התביעה העיקרית).

...

ה5. סייגים לענין בקשה [תיקון: תשמ"ט(2)]

(א) נתן בית המשפט החלטה בבקשה לתשלום תכופ, לא ייוקק לבקשה נוספת לתשלום תכופ או לבקשה בדבר שינויה של ההחלטה הקודמת, אלא אם כן עברו ששה חדשים מיום שניתנה ההחלטה הקודמת והנסיבות השתנו במידה המצדיקה מתן החלטה חדשה; בקשה להחלטה נוספת או בקשה לשינוי החלטה קודמת שיש להגישה לבית משפט שלום תוגש לאותו בית משפט שבו הוגשה הבקשה הקודמת.

(ב) לא יפסוק בית המשפט תשלום תכופ בעד תקופה העולה על שנתיים מיום קרות תאונת הדרכים שבגינה הוגשה הבקשה לתשלום תכופ.

(ג) בית המשפט רשאי, מטעמים שיירשמו, לשנות את התקופות הקבועות בסעיפים קטנים (א) ו-(ב).

...

סימן ג': שונות [תשמ"ט(2)]

6. תשלומים עיתיים

שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לקבוע בתקנות -

(1) סמכות בית המשפט לפסוק, שהפיצויים בשל הפסד כושר השתכרות והוצאות מתמשכות, כולם או מקצתם, ישולמו בתשלומים עיתיים שיהיו צמודים למדד המחירים לצרכן;

(2) מקרים שבהם רשאי הנפגע לבקש הגדלת התשלומים שנפסקו;

(3) זכותם של תלויים בנפגע שנפטר לאחר שנפסקו לו תשלומים עיתיים.

...

7. הגבלת זכאותם של נפגעים [תיקון: תשמ"ט(2)]

נפגעים אלה אינם זכאים לפיצויים לפי חוק זה:

(1) מי שגרם לתאונה במתכוון;

(2) מי שנהג ברכב תוך הפרת החוק לתיקון דיני העונשין (שימוש ברכב ללא רשות), תשכ"ד-1964, 5, וכן מי שהיה מצוי ברכב בידועו שנוהגים בו כאמור;

(3) מי שנהג ברכב כשאין לו רשיון לנהוג בו למעט רשיון שפגע מחמת אי תשלום אגרה;

(4) מי שהרכב שימש לו, או סייע בידו, לביצוע פשע.

(5) מי שנהג ברכב ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח שהיה לו לא כיסה את שימוש ברכב;

(6) בעל הרכב או המחזיק בו, שהתיר לאחר לנהוג ברכב כשאין לו ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה ושנפגע בתאונת דרכים שאירעה באותה נהיגה, בין בהיותו ברכב ובין מחוצה לו.

א7. זכאותו של נוהג בהיתר לתבוע פיצויים [תיקון: תשמ"ט(2)]

על אף האמור בסעיף 5(7), מי שנפגע כשנהג ברכב בהיתר מאת בעליו או מאת המחזיק בו, ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח, או כשהביטוח אינו מכסה את שימוש ברכב, והוא לא ידע על כך ובנסיבות הענין גם לא היה סביר שידע, יהא זכאי לתבוע פיצויים מן הקרן כפי שזכאי לכך נפגע לפי סעיף 12(ב).

ב7. זכאותם של תלויים לתבוע פיצויים [תיקון: תשמ"ט(2)]

תלויים בנפגע יהיו זכאים לתבוע פיצויים לפי חוק זה גם אם הנפגע עצמו לא היה זכאי לכך לפי סעיף 7, ואם היו תלויים במי שנפגע כשנהג ללא ביטוח לפי פקודת הביטוח או כשהביטוח אינו מכסה את החבות הנדונה, יהיו זכאים לתבוע כאמור מן הקרן.

8. ייחוד העילה [תיקון: תשמ"ט, תשנ"ה]

(א) מי שתאונת דרכים מקנה לו עילת תביעה על פי חוק זה, לרבות תביעה על פי ביטוח כאמור בסעיף 3(א)(2) ובסעיף 3(ד) לפקודת הביטוח, לא תהיה לו עילת תביעה על פי פקודת הנזיקין בשל נזק גוף, זולת אם נפגע בתאונה שנגרמה על ידי אדם אחר במתכוון.

...

(ג) אין בהוראת סעיף קטן (א) כדי לגרוע מתביעה על פי פקודת הנזיקין של מי שאין לו עילת תביעה על פי חוק זה.

9. זכות חזרה [תיקון: תשמ"ט(2)]

(א) מי ששילם פיצויים המגיעים לפי חוק זה לא תהא לו זכות חזרה על אדם אחר החייב בפיצויים לפי חוק זה זולת הזכות לחזור על אחד מאלה:

(1) מי שאינו זכאי לפיצויים כאמור בסעיף 7;

(2) מי שאין לו ביטוח לפי פקודת הביטוח או שהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה, למעט מי שהיה לו ביטוח שנתי שתקפו פג תוך 30 יום לפני התאונה.

(3) בעל הרכב או המחזיק בו כאמור בסעיף א7.

(ב) חבותו של מי שחוזרים עליו לפי סעיף קטן (א), תהיה לפי פקודת הניקיון.
(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לפגוע בזכות החזרה של מעורבים בתאונה לפי סעיף 3 (ב) בינם לבין עצמם.

פרק ג': קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים

10. הקמת הקרן [תיקון: תשמ"ט(2)]

מוקמת בזה קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים.

...

12. תפקיד הקרן [תיקון: תש"ס, תשנ"ג, תשנ"ה(2), תשנ"ה(3), תשנ"ח, תשנ"ח(2)]

(א) תפקידה של הקרן היא לפצות נפגע הזכאי לפיצויים לפי חוק זה ואין בידו לתבוע פיצויים מאת מבטח מחמת אחת מאלה:
(1) הנהוג האחראי לפיצויים אינו ידוע;

(2) אין לנוהג ביטוח לפי פקודת הביטוח או שהביטוח שיש לו אינו מכסה את החבות הנדונה; הוראה זו לא תחול לגבי נפגע שאינו ישראלי אשר נהג ברכב המכוסה בכרטיס ביטוח רכב בין-לאומי לפי הוראות פקודת הביטוח.

(2א) למבטח מונה מנהל מורשה לפי סעיף 68(א)3 לחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981 (להלן - מנהל מורשה), בהוראת המפקח על הביטוח, כמשמעו בחוק האמור, בשל כך שהמבטח אינו יכול לקיים התחייבויותיו, ושר האוצר, לפי המלצת המפקח על הביטוח, אישר כי מן הראוי שהקרן תפעל לפי סעיף זה;

(3) המבטח נמצא בפירוק.

...

(ב) במקרים המנויים בסעיף קטן (א) זכאי הנפגע לקבל פיצויים מהקרן כשם שהיה זכאי לקבל ממבטח וכן חייבת הקרן לשלם לבית החולים את הוצאות הטיפול בנפגע כשם שמבטח חייב לשלמן לפי סעיף 28 לפקודת הביטוח.

...

חוק העונשין, תשל"ז-1977

=====

סימן ו': פיצויים והוצאות

77. פיצוי [תיקון: תש"ס, תשמ"ב, תשמ"ח, תשנ"ג, ק"ת תשנ"ו, תשס"ג]

(א) הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 244,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו.

(ב) קביעת הפיצויים לפי סעיף זה תהא לפי ערך הנזק או הסבל שנגרמו, ביום ביצוע העבירה או ביום מתן ההחלטה על הפיצויים, הכל לפי הגדול יותר.

...

פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971

=====

44. קבילות פסק דין [תיקון: תשל"ג]

(א) הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי.

חוק החוזים (כלכלי), התשל"ג-1973

=====

תחולה

61. (ב) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין בשינויים המחוייבים, גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה.

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996

=====

פרק א': מטרת החוק

1. מטרת החוק

חוק זה מטרתו לקבוע את זכויות האדם המבקש טיפול רפואי או המקבל טיפול רפואי ולהגן על כבודו ועל פרטיותו.

פרק ב': פרשנות

2. הגדרות (תיקון תשס"ט)

בחוק זה -

...

"טיפול רפואי" - לרבות פעולות איבחון רפואי, טיפול רפואי מונע, טיפול פסיכולוגי או טיפול סיעודי;

"מוסד רפואי" - בית חולים או מרפאה;

"מטופל" - חולה וכל המבקש או המקבל טיפול רפואי;

"מטפל" - רופא, רופא שיניים, סטו"ר, אח או אחות, מיילדת, פסיכולוג, מרפא בעיסוק, פיזיותרפיסט, קלינאי תקשורת, תזונאי-דיאטן, וכן כל בעל מקצוע שהכיר בו המנהל הכללי, בהודעה ברשומות, כמטפל בשירותי הבריאות;

...

פרק ג': הזכות לטיפול רפואי

3. הזכות לטיפול רפואי

(א) כל הנזקק לטיפול רפואי זכאי לקבלו בהתאם לכל דין ובהתאם לתנאים ולהסדרים הנוהגים, מעת לעת, במערכת הבריאות בישראל.
(ב) במצב חירום רפואי זכאי אדם לקבל טיפול רפואי דחוף ללא התניה.

4. איסור הפליה

מטפל או מוסד רפואי לא יפלו בין מטופל למטופל מטעמי דת, גזע, מין, לאום, ארץ מוצא או מטעם אחר כיוצא באלה.

5. טיפול רפואי נאות

מטופל זכאי לקבל טיפול רפואי נאות, הן מבחינת הרמה המקצועית והאיכות הרפואית, והן מבחינת יחסי האנוש.

...

7. דעה נוספת

מטופל זכאי להשיג מיוזמתו דעה נוספת לענין הטיפול בו; המטפל והמוסד הרפואי יסייעו למטופל בכל הדרוש למימוש זכות זו.

10. שמירה על כבודו ופרטיותו של המטופל

(א) מטפל, כל מי שעובד בפיקוחו של המטפל וכן כל עובד אחר של המוסד הרפואי ישמרו על כבודו ועל פרטיותו של המטופל בכל שלבי הטיפול הרפואי.
(ב) מנהל מוסד רפואי יקבע הוראות בדבר שמירה על כבודו ועל פרטיותו של המטופל הנמצא במוסד הרפואי.

11. טיפול רפואי במצב חירום רפואי או סכנה חמורה

(א) בנסיבות שיש בהן לכאורה מצב חירום רפואי או סכנה חמורה, והתבקש מטפל או מוסד רפואי לתת טיפול רפואי לאדם, יבדוק אותו המטפל ויטפל בו ככל יכולתו.
(ב) לא היתה למטפל או למוסד הרפואי היכולת לטפל במטופל, יפנו אותו במידת יכולתם, למקום שבו יוכל המטופל לקבל את הטיפול המתאים.
(ג) מנהל מוסד רפואי יקבע סידורים מתאימים לביצוע הוראות סעיף זה.

פרק ד': הסכמה מדעת לטיפול רפואי**13. הסכמה מדעת לטיפול רפואי**

(א) לא יינתן טיפול רפואי למטופל אלא אם כן נתן לכך המטופל הסכמה מדעת לפי הוראות פרק זה.
(ב) לשם קבלת הסכמה מדעת, ימסור המטפל למטופל מידע רפואי הדרוש לו, באורח סביר, כדי לאפשר לו להחליט אם להסכים לטיפול המוצע; לענין זה, "מידע רפואי", לרבות -
(1) האבחנה (הדיאגנוזה) והסכות (הפרוגנוזה) של מצבו הרפואי של המטופל;
(2) תיאור המהות, ההליך, המטרה, התועלת הצפויה והסיכויים של הטיפול המוצע;
(3) הסיכויים הכרוכים בטיפול המוצע, לרבות תופעות לוואי, כאב ואי נוחות;
(4) סיכויים וסיכונים של טיפולים רפואיים חלופיים או של העדר טיפול רפואי;
(5) עובדות היות הטיפול בעל אופי חדשני.
(ג) המטפל ימסור למטופל את המידע הרפואי, בשלב מוקדם ככל האפשר, ובאופן שיאפשר למטופל מידה מרבית של הבנת המידע לשם קבלת החלטה בדרך של בחירה מרצון ואי תלות.
(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ב), רשאי המטפל להימנע ממסירת מידע רפואי מסויים למטופל, הנוגע למצבו הרפואי, אם אישרה ועדת אתיקה כי מסירתו עלולה לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המטופל.

14. אופן מתן הסכמה מדעת

(א) הסכמה מדעת יכול שתהיה בכתב, בעל פה או בדרך של התנהגות.
(ב) הסכמה מדעת לטיפול רפואי המנוי בתוספת תינתן במסמך בכתב, שיכלול את תמצית ההסבר שניתן למטופל.
(ג) נזקק מטופל לטיפול רפואי המנוי בתוספת ונמנע ממנו לתת את הסכמתו מדעת בכתב, תינתן ההסכמה בפני שני עדים, ובלבד שדבר ההסכמה והעדויות יתועדו בכתב סמוך ככל האפשר לאחר מכן.
(ד) במצב חירום רפואי, הסכמה מדעת לטיפול רפואי המנוי בתוספת יכול שתינתן בעל פה ובלבד שדבר ההסכמה יתועד בכתב סמוך ככל האפשר לאחר מכן.

15. טיפול רפואי ללא הסכמה

על אף הוראות סעיף 13 -

(1) מטפל רשאי לתת טיפול רפואי שאינו מנוי בתוספת, גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל אם נתקיימו כל אלה:
(א) מצבו הגופני או הנפשי של המטופל אינו מאפשר קבלת הסכמתו מדעת;
(ב) לא ידוע למטפל כי המטופל או אפוטרופסו מתנגד לקבלת הטיפול הרפואי;
(ג) אין אפשרות לקבל את הסכמתו בא כוחו אם מונה בא כוח מטעמו לפי סעיף 16, או אין אפשרות לקבל את הסכמת אפוטרופסו אם המטופל הוא קטין או פסול דין.
(2) בנסיבות שבהן נשקפת למטופל סכנה חמורה והוא מתנגד לטיפול רפואי, שיש לתיתו בנסיבות הענין בהקדם, רשאי מטפל לתת את הטיפול הרפואי אף בניגוד לרצון המטופל אם ועדת האתיקה, לאחר ששמעה את המטופל, אישרה את מתן הטיפול ובלבד ששוכנעה כי נתקיימו כל אלה:
(א) נמסר למטופל מידע כנדרש לקבלת הסכמה מדעת;
(ב) צפוי שהטיפול הרפואי ישפר במידה ניכרת את מצבו הרפואי של המטופל;
(ג) קיים סיוד סביר להניח שלאחר מתן הטיפול הרפואי יתן המטופל את הסכמתו למפרע.
(3) בנסיבות של מצב חירום רפואי רשאי מטפל לתת טיפול רפואי דחוף גם ללא הסכמתו מדעת של המטופל, אם בשל נסיבות החירום, לרבות מצבו הגופני או הנפשי של המטופל, לא ניתן לקבל את הסכמתו מדעת; טיפול רפואי המנוי בתוספת יינתן בהסכמת שלושה רופאים, אלא אם כן נסיבות החירום אינן מאפשרות זאת.

29. שמירת דינים

אין בהוראות חוק זה -
(1) כדי לגרוע מהוראות כל דין;
(2) כדי לפטור מטופל מחובת תשלום עבור קבלת שירותים רפואיים.

30. תחולה על המדינה

חוק זה יחול גם על המדינה.

תוספת

(סעיפים 14,15)

1. ניתוחים, למעט כירורגיה זעירה.
2. צינתורים של כלי דם.
3. דיאליזה.
4. טיפול בקרינה מייננת (רדיותרפיה).
5. טיפולי הפריה חוץ-גופית.
6. כימותרפיה לטיפול בתהליכים ממאירים.